
***Raport z badań ankietowych przeprowadzonych
wśród uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych
w Rudzie Śląskiej***

Opracował
dr Rafał Muster
Koordynator projektu
„Diagnoza kierunków rozwoju
rynku pracy w Rudzie Śląskiej”

Projekt badawczy „**Diagnoza kierunków rozwoju rynku pracy w Rudzie Śląskiej**” finansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i realizowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Rudzie Śląskiej w okresie od 01.01.2007 r. do 31.03.2008 r. w ramach: Priorytetu I „Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej” Działanie 1.1 „Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy” Schemat b) „Rozwój oferty usług instytucji rynku pracy”

Ruda Śląska, kwiecień 2007r.

Spis treści	str.
I. Wstęp.....	3
II. Społeczno-demograficzne cechy osób badanych.....	4
III. Analiza zebranego materiału empirycznego.....	8
IV. Zakończenie.....	41
V. Spis tabel i wykresów.....	44
VI. Aneks – kwestionariusz ankiety użyty w badaniach.....	46

I. Wstęp

W styczniu 2007r. służby zatrudnienia Powiatowego Urzędu Pracy w Rudzie Śląskiej przystąpiły do realizacji projektu badawczego „**Diagnoza kierunków rozwoju rynku pracy w Rudzie Śląskiej**” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (Działanie 1.1 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich).

Zasadniczym celem badań jest sporządzenie kompleksowej charakterystyki lokalnego rynku pracy oraz zdiagnozowanie zachodzących na nim procesów.

Metodologia badań rynku pracy w Rudzie Śląskiej zakłada dotarcie do czterech różnych grup respondentów. Po pierwsze – do uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych, po drugie – do bezrobotnych zarejestrowanych w tutejszym Powiatowym Urzędzie Pracy, po trzecie – do pracodawców i wreszcie po czwarte – do osób pracujących na lokalnym rynku pracy. Analizy przeprowadzone wśród uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne oraz bezrobotnych będą miały charakter badań całościowych. Natomiast badania przeprowadzone wśród pracodawców oraz pracujących zostaną zrealizowane na reprezentatywnych próbach.

Projekt badawczy (realizowany od stycznia 2007r. do marca 2008r.) zakłada dwukrotne przeprowadzenie badań wśród uczniów, pracodawców oraz pracujących. Materiał empiryczny gromadzony jest w oparciu o technikę wywiadu, bądź ankiety przez młode osoby odbywające staż w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rudzie Śląskiej. Partnerami w tym zakrojonym na tak szeroką skalę przedsięwzięciu są: Miejski Zakład Obsługi Placówek Oświatowych, Rudzka Agencja Rozwoju „Inwestor”, Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości oraz Śląski Park Przemysłowy.

Niniejszy raport jest sprawozdaniem z pierwszego etapu badań ankietowych - przeprowadzonych na populacji 1143 uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych. Przeankietowanych zatem zostało ponad 90% populacji kończących szkoły ponadgimnazjalne w Rudzie Śląskiej. Badania realizowane w oparciu o technikę ankiety rozdawanej zostały przeprowadzone w okresie od 22.01.2007r. do 09.02.2007r.

Uczniowie kończący szkoły ponadgimnazjalne są istotnym segmentem rynku pracy – to właśnie młodzi ludzie kończący szkoły zawodowe i średnie wchodzą na rynek

pracy. Nawet w przypadku podejmowania dalszej nauki niejednokrotnie poszukują zatrudnienia.

Celem badań było poznanie, jakie plany na przyszłość mają osoby opuszczające mury szkół ponadgimnazjalnych, zidentyfikowanie poziomu kompetencji cywilizacyjnych u młodych osób wchodzących na rynek pracy (m.in. odsetek znających co najmniej jeden język obcy, obsługujących komputer, korzystających z Internetu, posiadających prawo jazdy kat. „B”) oraz – poznanie czynników wpływających na posiadanie owych kompetencji.

Badania miały również dać odpowiedź na pytania o ewentualne strategie postępowania młodych osób w przypadku braku pracy, a także zidentyfikować kwalifikacje, które zdaniem ankietowanych w szczególności liczą się dla pracodawców z Rudy Śląskiej.

II. Społeczno-demograficzne cechy osób badanych

Badania na populacji 1143 uczniów 14 szkół ponadgimnazjalnych przeprowadzono w styczniu i lutym 2007r. W tabeli nr 1 przedstawiono wykaz szkół, gdzie odbywały się badania oraz zestawienie ilościowe przeankietowanych uczniów.

Tabela 1		
Podział respondentów ze względu na szkołę, do której uczęszczają		
Szkoła	N	%
ZSP nr 2	166	14,5
ZSP nr 6	147	12,9
II LO	121	10,6
I LO	111	9,7
ZSP nr 1	108	9,5
III LO	105	9,2
ZSP nr 3	105	9,1
ZSP nr 4	103	9
ZSP nr 5	62	5,4
SP nr 1	47	4,1
ZSOiP nr 4	45	3,9
ZSP nr 7	16	1,4
ZSZ nr 1	4	0,4
SP nr 2	3	0,3
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

84,5% uczniów biorących udział w badaniach uczęszczało do 8 szkół ponadgimnazjalnych w Rudzie Śląskiej: ZSP nr 2, ZSP nr 6, II LO, I LO, ZSP nr 1, III LO, ZSP nr 3 i ZSP nr 4.

Kolejną ważną zmienną, opisującą strukturę badanych jest ich charakterystyka w oparciu o kryterium wieku (tabela nr 2). Wyraźnie dominowali uczniowie w przedziale wiekowym 19-21 lat (61,7%) oraz do 18 lat (30,7%).

Tabela 2		
Podział respondentów ze względu na wiek		
Wiek	N	%
do 18 lat	351	30,7
19 - 21 lat	704	61,7
22 lata i więcej	53	4,6
nie podano	35	3
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Wśród ankietowanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych z Rudy Śląskiej przeważały – choć nieznacznie kobiety (tabela nr 3), które stanowiły 51,2% ogółu respondentów.

Tabela 3		
Podział ankietowanych ze względu na płeć		
Płeć	N	%
kobiety	585	51,2
mężczyźni	540	47,2
nie podano	18	1,6
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Ankietowani proszeni byli również o podanie poziomu wykształcenia swoich rodziców (tabele nr 4 i 5). Te pytania metryczkowe zadano w celu skorelowania dwóch zmiennych: poziomu wykształcenia rodziców badanych uczniów z deklaracjami dalszej nauki. Przyjęto hipotezę: im wyższy poziom wykształcenia rodziców osób badanych, tym większy odsetek uczniów deklaruje chęć dalszej nauki. Hipoteza ta została zweryfikowana pozytywnie.

Badania empiryczne wykazały, że w przeważającej części (niemal 40%) w populacji ankietowanych przeważali uczniowie, których ojcowie mają wykształcenie zasadnicze zawodowe.

Tabela 4		
Podział ankietowanych ze względu na poziom wykształcenia ich ojców		
Wykształcenie	N	%
niepełne podstawowe	5	0,5
podstawowe	69	6
zasadnicze zawodowe	444	39
średnie ogólnokształcące	104	9
średnie techniczne	297	26,1
policealne	20	1,7
wyższe zawodowe	39	3,5
wyższe magisterskie	62	5,6
nie podano	103	9,1
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Tabela 5		
Podział ankietowanych ze względu na poziom wykształcenia ich matek		
Wykształcenie	N	%
niepełne podstawowe	4	0,4
podstawowe	25	2,2
zasadnicze zawodowe	382	33,4
średnie ogólnokształcące	224	19,5
średnie techniczne	182	16
policealne	57	5
wyższe zawodowe	47	4,1
wyższe magisterskie	107	9,4
nie podano	115	10
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Analiza empiryczna wykazała ponadto, że matki są o wiele lepiej wykształcone niż ojcowie ankietowanych uczniów. Nieco ponad 9% badanych zaznaczyło, że ich ojcowie legitymują się wykształceniem wyższym. Podczas gdy odsetek uczniów, którzy stwierdzili, że ich matki legitymują się dyplomem ukończenia wyższej uczelni wyniósł 13,5%. Uczniowie częściej wskazywali także na to, że ich matki mają wykształcenie średnie.

Badanych uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych zapytano także o dochody netto przypadające na członka ich rodziny. Szczegółowy rozkład odpowiedzi zaprezentowano w tabeli nr 6.

Tabela 6		
Podział ankietowanych ze względu na przypadający dochód netto na członka gospodarstwa domowego		
Kwota	N	%
do 400zł	101	8,8
401-800zł	267	23,6
801-1200zł	117	10,2
1201-1600zł	43	3,8
1601-2000zł	30	2,6
pow. 2000zł	54	4,7
nie podano	531	46,3
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Niemal połowa badanych (46,3%) nie podała poziomu osiągniętych dochodów w ich rodzinach. Dla co czwartego badanego poziom tych dochodów kształtuje się na poziomie 401-800 zł „na rękę”. Dla niemal 9% respondentów poziom osiągniętych dochodów nie przekracza 400 zł netto. W rodzinach ok. 11% respondentów poziom dochodów na osobę przekracza 1600 zł (w tym dla 4,7% jest wyższy od 2000 zł).

Badania wykazały, że członkowie najbliższych rodzin 367 uczniów (ponad 32% badanych) są osobami pozostającymi bez pracy – patrz tabele nr 7 i 8. Do członków najbliższej rodziny zaliczono ojca, matkę, brata lub siostrę.

Tabela 7		
Podział ankietowanych ze względu na to, czy w ich rodzinach znajdują się osoby bezrobotne		
Wskazanie	N	%
tak	367	32,1
nie	704	61,6
brak odpowiedzi	72	6,3
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

U przeważającej części uczniów, którzy wykazywali, iż w ich rodzinach znajdują się bezrobotni takimi osobami były matki, a w następnej kolejności – bracia, siostry i ojcowie.

Tabela 8			
Członkowie najbliższej rodziny osób ankietowanych będący bezrobotnymi	N	%	% całości
matka	218	59,3	19
brat	29	8	2,5
siostra	27	7,3	2,4
ojciec	20	5,3	1,7
matka, siostra	19	5,1	1,7
matka, brat	12	3,3	1
ojciec, matka	10	3	0,9
brat, siostra	5	1,4	0,4
matka, brat, siostra	2	0,5	0,2
ojciec, matka, siostra	2	0,5	0,2
ojciec, siostra	2	0,5	0,2
ojciec, brat	1	0,3	0,1
ojciec, matka, siostra, brat	1	0,3	0,1
nie podano	19	5,2	1,7
Suma	367	100	32,1

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Zaobserwowano jednakże bardzo dużą różnicę pomiędzy ilością uczniów, którzy wskazywali, że bez pracy jest ich matka (218 wskazań), a ilością uczniów zaznaczających, iż bez zatrudnienia pozostaje ich ojciec (20 wskazań).

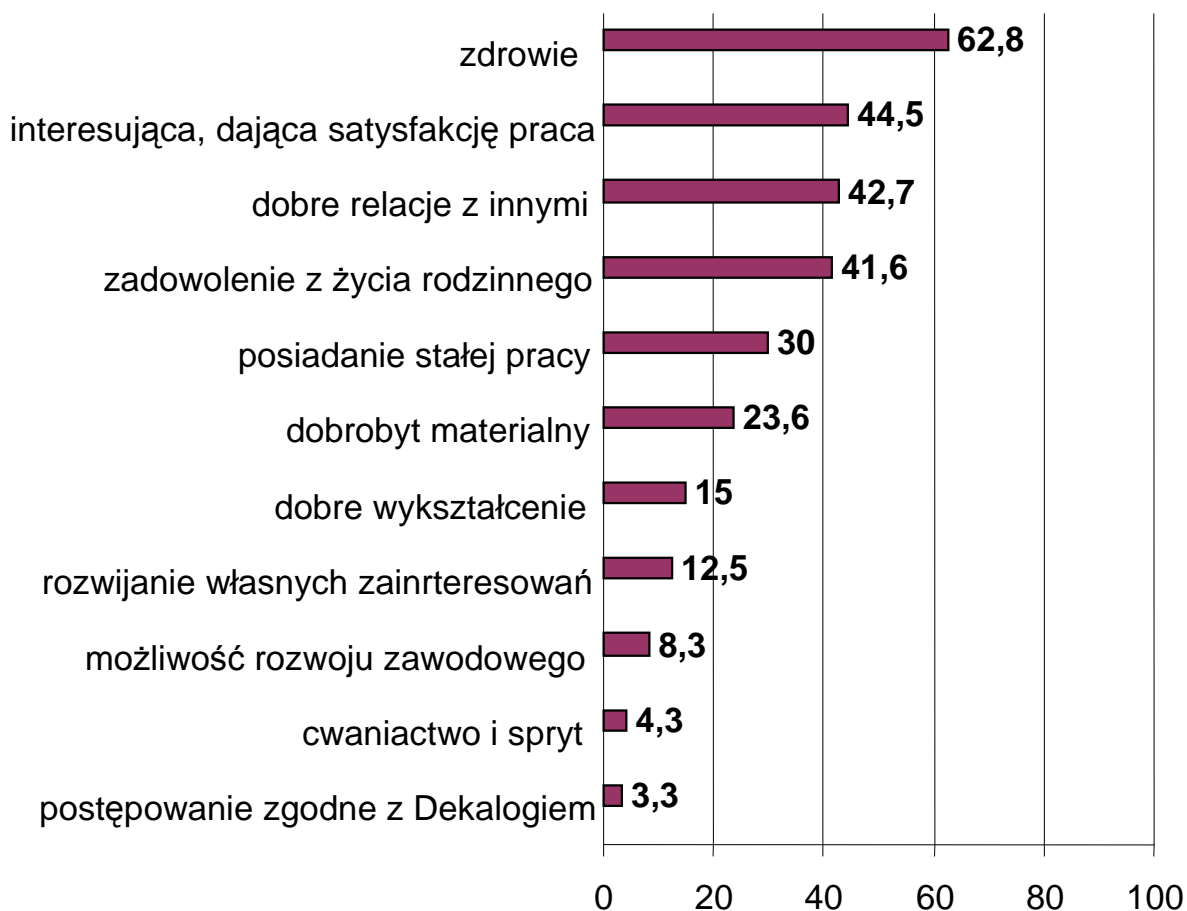
III. Analiza zebranego materiału empirycznego

Jednym z pierwszych pytań kwestionariuszowych było pytanie o to, co jest ważne w życiu człowieka. Pytanie to miało z jednej strony zachęcić uczniów do odpowiedzi na pozostałe pytania kwestionariuszowe, z drugiej natomiast zespołowi badawczemu zależało na próbie identyfikacji systemu wartości młodych osób, a w szczególności – na poznaniu, jaką rolę w tym systemie odgrywa praca. Szczegółowy rozkład odpowiedzi zaprezentowano na wykresie nr 1.

W świetle przeprowadzonych badań empirycznych okazało się, iż na pierwszym miejscu w systemie wartości uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne znalazło się *zdrowie*. Cechę tą wskazało niemal 63% ankietowanych.

Wykres nr 1
Cechy ważne w życiu człowieka (w %)

Uwaga: 7 osób nie udzieliło odpowiedzi na pytanie o cechy ważne w życiu człowieka. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani maksymalnie mogli wybrać trzy odpowiedzi.

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

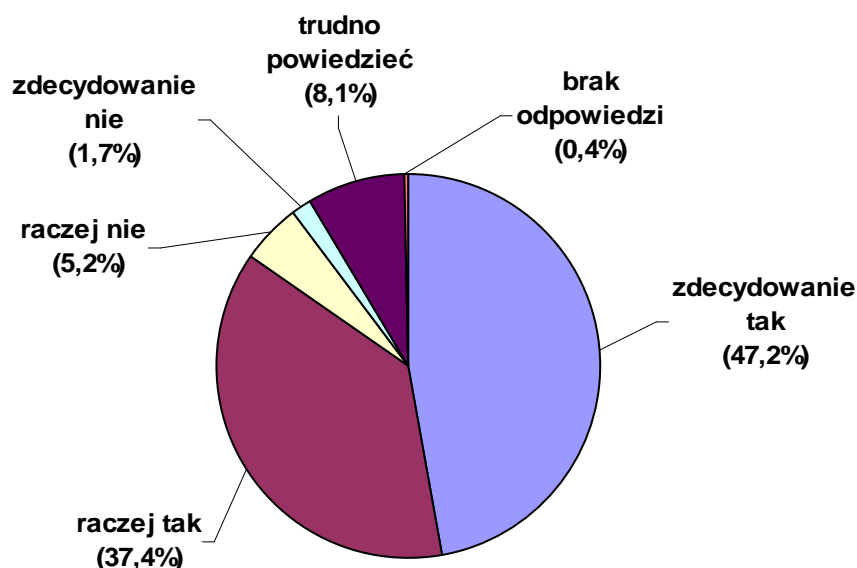
Na drugim miejscu (44,5% wskazań) znalazła się *interesująca, dająca satysfakcję praca*, a tuż za nią: *dobre relacje z innymi* (42,7%) oraz *zadowolenie z życia rodzinnego* (41,6%). Okazało się, iż ankietowana młodzież ponad pewne, stałe miejsce zatrudnienia przedkłada taką pracę, która daje satysfakcję. W opiniach młodych osób praktycznie w ogóle nie jest ważne w życiu człowieka *cwaniactwo i spryt* (4,3%), jak i *postępowanie zgodne z Dekalogiem* (3,3%). Tak mały odsetek wskazujących na to, iż postępowanie zgodne z Dekalogiem jest czymś istotnym w życiu człowieka wynika być może z utożsamiania Dekalogu przez badanych z instytucją kościoła.

W ankiecie pytano także uczniów o ewentualne sposoby radzenia sobie z sytuacją pozostawania bez pracy.

Optymistyczny jest fakt, że na pytanie: *Czy zgadza się Pani/ Pan ze stwierdzeniem, że lepiej podjąć jakąkolwiek pracę niż być bezrobotnym?* twierdząco odpowiedziała zdecydowana większość badanych – bo niemal 85% ankietowanych.

Wykres nr 2

Rozkład odpowiedzi na pytanie: *Czy lepiej podjąć jakąkolwiek pracę niż być bezrobotnym?*

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Zgadzanie się z stwierdzeniem, że *lepiej podjąć jakąkolwiek pracę niż być bezrobotnym* może świadczyć o tym, iż uczniowie (aktualnie, bądź w przyszłości) – w przypadku braku pracy będą w stanie przyjąć oferowane zatrudnienie poniżej swoich kwalifikacji. Z jednej strony osoby takie będą wykonywać określoną pracę, zarabiać pieniądze, nabywać doświadczenie zawodowe, ale z drugiej mogą odczuwać frustrację w związku z niewykorzystaniem kompetencji nabytych w szkole, czy później - na studiach.

Jedynie 6,9% ankietowanych uczniów nie zgodziło się z powyższym stwierdzeniem i było odmiennego zdania. Bliższa analiza zebranego materiału empirycznego wykazała, że osoby te w większości wywodziły się z rodzin o niższym poziomie dochodów.

Ankietowanym zadano pytanie o strategię podejmowanych działań w przypadku braku pracy – patrz tabela nr 9 i wykres nr 3.

Tabela 9										
Akceptowane strategie działania uczniów w przypadku braku pracy	zdecydowanie tak		raczej tak		raczej nie		zdecydowanie nie		trudno powiedzieć	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
zmiana zawodu	132	11,5	410	35,9	319	27,9	50	4,4	203	17,8
założenie własnej firmy	96	8,4	326	28,5	333	29,1	82	7,2	277	24,2
podjęcie pracy poniżej swoich kwalifikacji	154	13,5	586	51,3	208	18,2	79	7	96	8,4
podjęcie pracy w innej miejscowości w kraju	248	21,7	589	51,5	151	13,2	46	4	84	7,3
wyjazd za granicę	281	24,6	375	32,8	236	20,6	98	8,6	130	11,4
rejestracja w PUP jako bezrobotny	401	35	441	38,6	134	11,7	62	5,4	76	6,6
nie widzę dla siebie żadnych możliwości	19	1,7	35	3	193	16,9	582	50,9	236	20,6

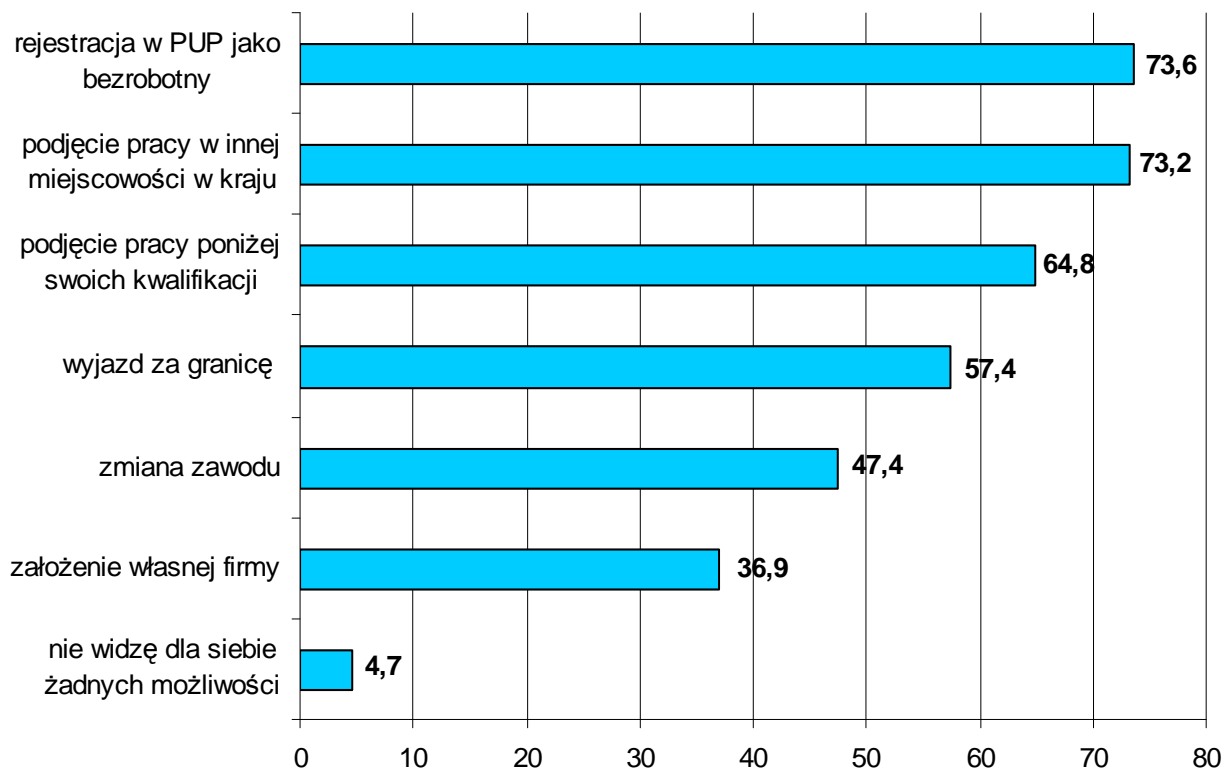
Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Badani uczniowie ustosunkowywali się do siedmiu stwierdzeń, mówiących o różnych sposobach postępowania w przypadku braku pracy. Respondenci zaznaczali, czy w tej sytuacji rozważaliby: zmianę zawodu, założenie własnej firmy, podjęcie pracy poniżej swoich kwalifikacji, podjęcie pracy w innej miejscowości w kraju lub poza jego granicami, czy wreszcie - rejestrację w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna. Młodzież ustosunkowywała się (poprzez akceptację, bądź brak akceptacji) także do stwierdzenia mówiącego, że w przypadku braku pracy nie widzą dla siebie żadnych możliwości.

Na kolejnym wykresie (nr 3) przedstawiono ranking uzyskanych odpowiedzi będących sumą opcji: zdecydowanie tak i raczej tak.

Wykres nr 3

Akceptacja określonych działań uczniów w przypadku braku pracy (w %)

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Jak wykazały badania ankietowe młodzi mieszkańcy Rudy Śląskiej w przypadku ewentualnego braku pracy w pierwszej kolejności deklarują chęć rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoby bezrobotne. Na każdych 100 ankietowanych w ten sposób zachowałyby się niemal 74 osoby.

Można przypuszczać, że powodem ich rejestracji byłaby przede wszystkim chęć skorzystania z możliwości udziału w programach aktywizujących, realizowanych przez rudzki urząd pracy – m.in. w stażach, pracach interwencyjnych, czy szkoleniach. Tak duży odsetek młodych osób rozważających możliwość rejestracji w urzędzie pracy może jednocześnie być wskaźnikiem bardzo dobrego wizerunku służb zatrudnienia z Rudy Śląskiej na lokalnym rynku pracy i ich wysokiej skuteczności w podejmowanych działaniach na rzecz ograniczania problemu bezrobocia.

Równie wysoki odsetek młodych mieszkańców Rudy Śląskiej (ok. 73%) zaakceptuje możliwość podjęcia pracy w innej miejscowości w kraju. Od kilku lat jednym z bardziej znaczących problemów społecznych w Rudzie Śląskiej jest ujemne saldo

migracji. Problem będzie ulegał pogłębieniu, jeżeli młode osoby nie będą mogły znaleźć odpowiedniej pracy na lokalnym rynku pracy.

Wysoki odsetek (ok. 65%) uczniów zgodził się ze stwierdzeniem, że wzięliby taką pracę, jaką udałoby im się znaleźć – nawet poniżej posiadanych kwalifikacji.

W tym swoistego rodzaju rankingu na czwartej pozycji znalazła się chęć wyjazdu za granicę w celu poszukiwania pracy. Tego typu zachowanie uzyskało akceptację 57,4% ankietowanych uczniów. Mniejszym zainteresowaniem wśród młodych osób wchodzących na rynek pracy w sytuacji braku pracy cieszyła się możliwość zmiany zawodu (47,4%) oraz założenie własnej firmy (36,9%). Wiąże się to najprawdopodobniej z tym, że uczniowie kończący szkoły ponadgimnazjalne – o ile nabyli określony zawód w procesie kształcenia – w pierwszej kolejności będą szukać pracy właśnie w wyuczonym zawodzie.

Jedynie niespełna 5% uczniów zgodziło się ze stwierdzeniem, że nie wiedzą co by zrobili w sytuacji problemów ze znalezieniem pracy, gdyż nie widzą dla siebie żadnych możliwości.

Przy pomocy kolejnego pytania ankietowego chciano zidentyfikować plany na najbliższą przyszłość u uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne w Rudzie Śląskiej. Szczegółowe odpowiedzi respondentów zaprezentowano na wykresie nr 4. Analiza empiryczna zebranego materiału empirycznego wykazała, że dalsze plany uczniów związane są przede wszystkim z chęcią:

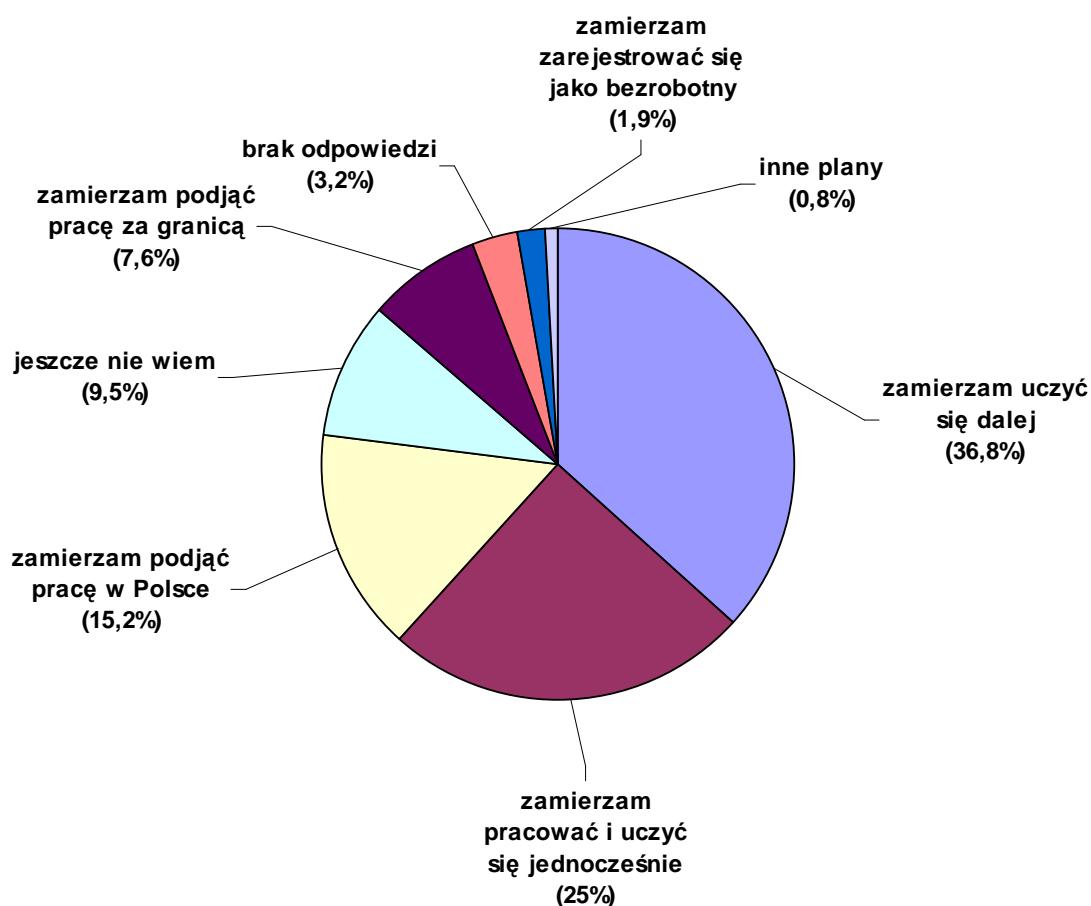
- dalszej nauki (36,8%),
- dalszej nauki przy jednoczesnym podjęciu pracy (25%),
- podjęcia pracy w Polsce (15,2%),
- podjęcia pracy poza granicami kraju (7,6%).

Stosunkowo niedużo osób (9,5%) w momencie prowadzenia badań ankietowych nie miało jeszcze sprecyzowanych planów na przyszłość. Jedynie niespełna 2% ankietowanych miało zamiar po szkole od razu zarejestrować się jako osoby bezrobotne. Oczywiście były to jedynie pewne deklaracje młodych uczniów, które z pewnością w wielu przypadkach ulegną zmianie – np. w zależności od uzyskanych ocen na maturze, czy – w dalszej kolejności – od wyniku egzaminu na studia.

Wśród osób, które rozważają możliwość dalszej nauki – biorąc pod uwagę kryterium płci - przeważały kobiety. Ważnymi czynnikami wpływającymi na podjęcie decyzji o dalszej nauce okazały się: poziom wykształcenia rodziców badanych uczniów oraz uzyskiwane dochody. Wyższy poziom wykształcenia formalnego i wyższe dochody w

rodzinach uczniów przekładają się na częstszy wybór dalszej edukacji po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej. Z reguły wyższe wykształcenie formalne rodzica/ rodziców przekłada się na lepszy poziom uzyskiwanych dochodów. Młode osoby pochodzące z takich rodzin zdecydowanie częściej podejmują dalszą naukę niż osoby, których rodzice legitymują się niższym poziomem wykształcenia. Procesy zachodzące w tym aspekcie w Rudzie Śląskiej są zbliżone do trendów ogólnopolskich. Mamy w tym przypadku do czynienia z procesem odtwarzania się struktury społecznej. Aspiracje edukacyjne młodzieży, której rodzice mają wykształcenie co najwyżej zasadnicze zawodowe są o wiele niższe w porównaniu z tymi, które reprezentują osoby pochodzące z rodzin inteligenckich.

Wykres nr 4
Przyszłe plany osób kończących szkoły ponadgimnazjalne w Rudzie Śląskiej

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Łącznie ponad 40% badanych rozważa możliwość podjęcia pracy w Polsce (suma odpowiedzi *zamierzam podjąć pracę w Polsce* i *zamierzam pracować i uczyć się jednocześnie*). Poniżej zaprezentowano rankingowe zestawienie zawodów, w jakich absolwenci z Rudy Śląskiej chcieliby podjąć pracę w Polsce po ukończeniu nauki w szkole ponadgimnazjalnej.

Tabela 10			
Zawody wskazywane przez uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne, w których chcieliby podjąć pracę w Polsce			
zawód	N	%	% ogółu
Kucharz	28	6,1	2,6
Sprzedawca	28	6,1	2,6
Informatyk	27	6	2,5
Nauczyciel	23	5,2	2,3
Elektronik	23	5,2	2,3
Kosmetyczka	22	4,9	2,1
Ekonomista	21	4,6	2
Fryzjer	20	4,3	1,9
Dziennikarz	17	3,7	1,6
Policjant	12	2,6	1,1
Górnik	11	2,4	1
Murarz	11	2,4	1
Przedstawiciel handlowy	11	2,4	1
Mechanik samochodowy	11	2,4	1
Pedagog	10	2,2	1
Farmaceuta	10	2,2	1
Elektryk	9	2	0,8
Tłumacz	9	2	0,8
Specjalista ds. turystyki	9	2	0,8
Biotechnolog	8	1,7	0,7
Księgowy	8	1,7	0,7
Geodeta	7	1,5	0,6
Żołnierz zawodowy	7	1,5	0,6
Specjalista ds. bankowości	7	1,5	0,6
Logistyk	6	1,3	0,5
Ceramik	5	1	0,4
Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych	5	1	0,4
Pielęgniarka	5	1	0,4

Pracownik biurowy	5	1	0,4
Fizjoterapeuta	5	1	0,4
Chemik	4	0,9	0,3
Fotograf	3	0,7	0,25
Położna	2	0,4	0,2
Cukiernik	2	0,4	0,2
Kierowca	2	0,4	0,2
Pracownik ochrony	2	0,4	0,2
Pracownik służb społecznych	2	0,4	0,2
Strażak	2	0,4	0,2
Ratownik medyczny	2	0,4	0,2
Elektromechanik pojazdów	1	0,2	0,1
Kelner	1	0,2	0,1
Geolog	1	0,2	0,1
Hutnik	1	0,2	0,1
Ogrodnik	1	0,2	0,1
Operator koparko-ładowarki	1	0,2	0,1
Operator maszyn CNC	1	0,2	0,1
Opiekun środowiskowy	1	0,2	0,1
Opiekunka do dzieci	1	0,2	0,1
Piłkarz	1	0,2	0,1
Stolarz	1	0,2	0,1
Ślusarz	1	0,2	0,1
Technik protetyk	1	0,2	0,1
Wędliniarz	1	0,2	0,1
Nie podano	45	9,9	3,9
Suma	460	100	40,2

Uwaga: część ankietowanych najprawdopodobniej nie zrozumiało pytania, gdyż wśród zawodów, w jakich chcieliby podjąć pracę tuż po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej podawali m.in.: nauczyciela, pedagoga, biotechnologa. Oczywiście jest, aby podjąć pracę w tych profesjach należy legitymować się wykształceniem wyższym.
Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Do jednych z najczęściej wskazywanych zawodów, w których uczniowie ze szkół z Rudy Śląskiej chcieliby podjąć pracę po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej zaliczono: kucharza, sprzedawcę, kosmetyczkę, ekonomistę, fryzjera, informatyka, elektronika i dziennikarza. Dalsze miejsca w tym swoistego rodzaju zestawieniu rankingowym zajęli: górnik, murarz, przedstawiciel handlowy i mechanik samochodowy.

Analizując zawody deficytowe i nadwyżkowe w Rudzie Śląskiej za 2006 rok (tabela T-II/P-4 w tzw. Monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych) okazuje się, iż w

zdecydowanej większości zawody, w których absolwenci szkół ponadgimnazjalnych będą poszukiwać zatrudnienia na lokalnym, rodzimym rynku pracy są nadwyżkowe. Z zawodów pojawiających się w tabeli nr 10 jedynie informatyk, fizjoterapeuta, księgowy (samodzielny), kierowca (samochodów ciężarowych) oraz operator koparko-ładowaki są deficytowe – czyli w lokalnym urządzie pracy pojawia się więcej ofert pracy dla przedstawicieli tych zawodów niż bezrobotnych szukających możliwości zatrudnienia w tych konkretnych specjalnościach. Jednakże absolwenci, bez większego przygotowania zawodowego mają niewielkie szanse, aby podjąć pracę w takim charakterze. Dla pracodawców zatrudniających księgowych jednym z najistotniejszych czynników przesądzających o powierzeniu pracy temu, a nie innemu kandydatowi jest spore praktyczne doświadczenie zawodowe.

Badani zaznaczali także, przedstawiciele których zawodów mają w ich subiektywnym odczuciu aktualnie największe szanse na podjęcie zatrudnienia w Rudzie Śląskiej. Tabela nr 11 przedstawia szczegółowe wskazania respondentów.

Tabela 11		
Zawody, w których najłatwiej podjąć pracę w Rudzie Śląskiej – opinie uczniów		
zawód	N	%
Murarz	120	10,4
Górnik	91	8
Informatyk	88	7,6
Sprzedawca	55	4,7
Kucharz	40	3,5
Fryzjer	40	3,5
Lekarz	33	2,8
Nauczyciel	27	2,4
Elektryk	26	2,3
Ekonomista	25	2,2
Przedstawiciel handlowy	23	2,1
Kierowca	19	1,7
Elektronik	19	1,7
Policjant	17	1,5
Mechanik samochodowy	16	1,4
Spawacz	15	1,3
Kasjer	14	1,2
Pracownik bankowości	12	1,1
Robotnik drogowy	12	1,1
Księgowy	10	1
Geodeta	9	0,9
Inżynier	9	0,9
Farmaceuta	8	0,7

Urzędnik	8	0,7
Kosmetyczka	7	0,6
Pielęgniarka	6	0,5
Prawnik	5	0,4
Sprzątaczk	5	0,4
Architekt	4	0,3
Kelner	4	0,3
Rehabilitant	4	0,3
Inne	101	8,8
Brak odpowiedzi	271	23,7
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Analiza empiryczna wykazała, iż blisko 62% ankietowanych zamierza podjąć dalszą naukę (suma odpowiedzi: *zamierzam uczyć się dalej* oraz *zamierzam uczyć się dalej i pracować jednocześnie*). Tabela nr 12 obrazuje wskazania osób kończących szkoły ponadgimnazjalne dotyczące dalszego kierunku kształcenia.

Tabela 12			
Zawody/ specjalności, w których uczniowie kończący szkoły ponadgimnazjalne chcą podjąć dalszą naukę			
zawód	N	%	% ogółu
Informatyk	32	4,3	2,8
Nauczyciel (bez wskazania przedmiotu)	29	4,1	2,5
Fryzjer	28	4	2,5
Fizjoterapeuta	23	3,3	2
Dziennikarz/ politolog	22	3,1	1,9
Ekonomista	21	3	1,8
Prawnik	20	2,8	1,7
Zawody budowlane	19	2,7	1,6
Kucharz	17	2,3	1,5
Handlowiec	17	2,3	1,5
Elektronik	16	2,2	1,4
Socjolog	16	2,2	1,4
Kosmetyczka	15	2,1	1,3
Psycholog	14	2	1,2
Kelner	12	1,7	1
Specjalista ds. administracji	11	1,6	1
Lekarz	11	1,6	1
Nauczyciel wychowania fizycznego	10	1,5	0,9
Architekt	10	1,5	0,9
Geodeta	10	1,5	0,9
Pedagog	10	1,5	0,9
Farmaceuta	9	1,3	0,8
Elektryk	8	1,2	0,7

Specjalista ds. bankowości	8	1,2	0,7
Biotechnolog	8	1,2	0,7
Kosmetyczka	8	1,2	0,7
Kucharz	8	1,2	0,7
Tłumacz	8	1,2	0,7
Specjalista ds. turystyki	7	1	0,6
Pielęgniarka	6	0,9	0,5
Policjant	5	0,7	0,4
Nauczyciel j. angielskiego	5	0,7	0,4
Księgowy	5	0,7	0,4
Logistyk	5	0,7	0,4
Specjalista ds. zarządzania i Mark.	5	0,7	0,4
Projektant wnętrz	4	0,6	0,3
Inżynier	4	0,6	0,3
Inżynier ochrony środowiska	4	0,6	0,3
Mechanik samochodowy	4	0,6	0,3
Nauczyciel j. polskiego	3	0,4	0,25
Fotograf	3	0,4	0,25
Inżynier budownictwa	3	0,4	0,25
Pracownik socjalny	3	0,4	0,25
Projektant wnętrz	3	0,4	0,25
Górnik	3	0,4	0,25
Specjalista ds. resocjalizacji	3	0,4	0,25
Sprzedawca	3	0,4	0,25
Bibliotekarz	2	0,3	0,2
Chemik	2	0,3	0,2
Cukiernik	2	0,3	0,2
Aktor	2	0,3	0,2
Położna	2	0,3	0,2
Konserwator zabytków	2	0,3	0,2
Automatyk	2	0,3	0,2
Ratownik medyczny	1	0,1	0,08
Strażak	1	0,1	0,08
Ogrodnik	1	0,1	0,08
Detektyw	1	0,1	0,08
Dietetyk	1	0,1	0,08
Historyk	1	0,1	0,08
Ogrodnik	1	0,1	0,08
Operator maszyn CNC	1	0,1	0,08
Brak odpowiedzi	187	26,3	16,7
Suma	707	100	61,8

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

W kwestionariuszu ankiety znalazło się również pytanie o miejscowość, w której respondenci chcą się dalej kształcić. Wskazywano przede wszystkim na trzy miejscowości: Katowice, Ruda Śląska i Gliwice - patrz tabela nr 13.

Tabela 13			
Miejscowości, w których uczniowie kończący szkoły ponadgimnazjalne chcą podjąć dalszą naukę			
miejscowość	N	%	% ogółu
Katowice	248	35,3	21,7
Ruda Śląska	98	13,9	8,6
Gliwice	85	12	7,4
Bytom	23	3,3	2
Chorzów	22	3,1	1,9
Sosnowiec	21	2,9	1,8
Kraków	20	2,8	1,7
Zabrze	18	2,5	1,6
Wrocław	10	1,4	0,9
Mysłowice	6	0,8	0,5
Warszawa	6	0,8	0,5
Łódź	4	0,6	0,4
Tychy	2	0,3	0,2
Kielce	2	0,3	0,2
Poznań	2	0,3	0,2
Opole	2	0,3	0,2
Gdańsk	2	0,3	0,2
Czeladź	1	0,1	0,08
Gdynia	1	0,1	0,08
Toruń	1	0,1	0,08
Szczytno	1	0,1	0,08
Monachium	1	0,1	0,08
Edynburg	1	0,1	0,08
Brak odpowiedzi	130	18,5	11,4
Suma	707	100	61,8

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Na każdym 100 ankietowanych 8 uczniów zwróciło uwagę, że w swoich najbliższych planach zawodowych w pierwszej kolejności rozważają możliwość wyjazdu za granicę w celu podjęcia pracy. Bliższa analiza zgromadzonego materiału empirycznego pozwala stwierdzić, że w większym stopniu dotyczyło to mężczyzn niż kobiet.

Badani, którzy chcą w najbliższym czasie podjąć pracę poza granicami kraju najczęściej wskazywali na Wielką Brytanię, Niemcy i Irlandię. Jednakże wśród ewentualnych krajów migracji zarobkowej zdecydowany prym wiedzie Wielka Brytania. Tam zamierza udać się blisko 45% tych wszystkich, którzy rozważają ewentualność podjęcia pracy za granicą tuż po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej. W kolejnej tabeli (nr 14) przedstawiono ranking najczęściej

wymienianych zawodów, w których młodzież z Rudy Śląskiej zadeklarowała możliwość podjęcia pracy za granicą.

Tabela 14			
Zawody wskazywane przez uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne, w których chcieliby podjąć pracę poza granicami kraju			
zawód	N	%	% ogółu
Fryzjer	12	13,9	1,3
Elektronik	10	11,4	1,1
Pracownik fizyczny	9	10,4	0,9
Murarz	9	10,4	0,9
Kelner	8	9,3	0,8
Elektryk	5	5,8	0,4
Kucharz	5	5,8	0,4
Kierowca	2	2,3	0,3
Magazynier	2	2,3	0,3
Mechanik samochodowy	2	2,3	0,3
Hotelarz	1	1,1	0,08
Ekonomista	1	1,1	0,08
Górnik	1	1,1	0,08
Kosmetyczka	1	1,1	0,08
Lakiernik samochodowy	1	1,1	0,08
Logistyk	1	1,1	0,08
Pracownik ochrony	1	1,1	0,08
Tłumacz	1	1,1	0,08
Ratownik medyczny	1	1,1	0,08
Sprzątaczką	1	1,1	0,08
Nie podano	13	14,9	0,08
Suma	87	100	7,6

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Najczęściej absolwenci chcący wyjechać z kraju w celach zarobkowych zaznaczali, że będą poszukiwać zatrudnienia w zawodach ogólnobudowlanych, gastronomicznych, jako fryzjerki oraz elektrycy. Praktyka pokazuje, że w zawodach związanych z branżą budowlaną i gastronomiczną młodzi Polacy – przynajmniej do tej pory – najczęściej podejmowali zatrudnienie po akcesji naszego kraju do Unii Europejskiej na otwartych rynkach pracy Wielkiej Brytanii i Irlandii.

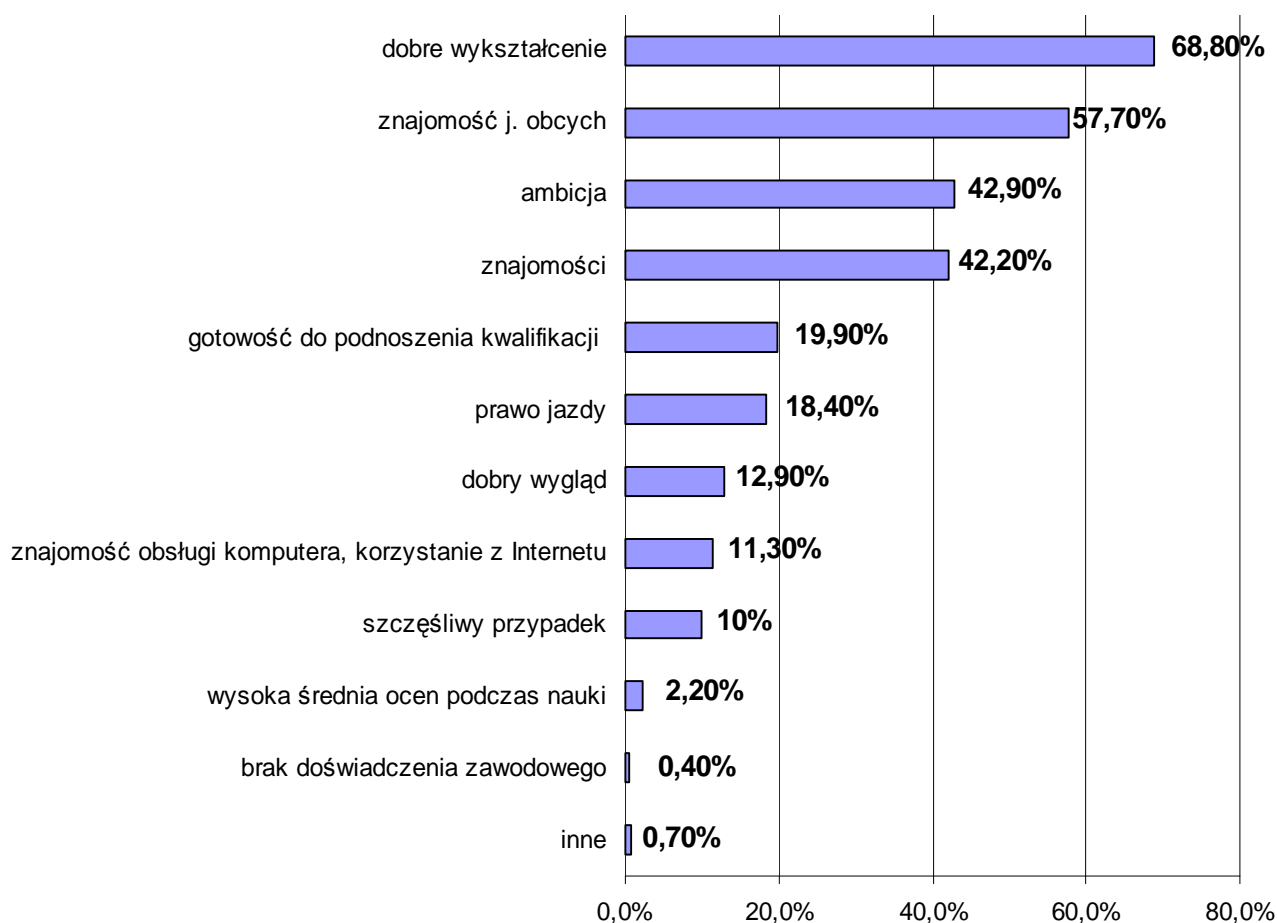
Jedynie 1,9% respondentów rozważa w pierwszej kolejności możliwość rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoby bezrobotne. O wiele częściej taką deklarację składali mężczyźni oraz uczniowie kończący naukę w szkołach technicznych.

Do interesujących wniosków można dojść po analizie odpowiedzi udzielonych na pytanie o czynniki, które zdaniem ankietowanych pomagają młodym osobom w podjęciu pracy – wykres nr 5.

W opiniach uczniów uczestniczących w badaniach wyraźnie dominowały następujące czynniki: dobre wykształcenie (68,8%), znajomość języków obcych (57,4%), ambicja (42,9%) i znajomości (42,2%). Młode osoby, akcentując „dobre wykształcenie” i „znajomość języków obcych” jako czynniki ułatwiające wejście w sferę pracy zwrócili uwagę na kompetencje, które można nabyć w szkole, czy na uczelni. Jednocześnie te dwa czynniki także w powszechnej, społecznej świadomości pomagają w podjęciu pracy.

Ambicja – bezpośrednio już związana z motywacją do podejmowania określonych działań, została również wymieniona jako jeden z istotniejszych czynników, które ułatwiają wejście na rynek pracy młodym osobom.

Wykres nr 5
Czynniki ułatwiające podjęcie pracy – opinie uczniów

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Zatem badani wyraźnie zwrócili uwagę na to, że czynniki ułatwiające podjęcie pracy w bardzo dużym stopniu zależą od nich samych – ważniejsze są one nawet niż posiadane znajomości, które w tym rankingu znalazły się na czwartej pozycji. Wskazało je ponad 42% ankietowanych uczniów. Co piąty uczeń (blisko 20%) zwrócił uwagę na gotowość do podnoszenia kwalifikacji zawodowych jako na ważny czynnik ułatwiający podjęcie pracy. Podobny odsetek badanych zaznaczył, że istotnym czynnikiem ułatwiającym znalezienie pracy młodej osobie jest posiadanie prawa jazdy (ok. 18%). W dalszej kolejności uczniowie rudzkich szkół ponadgimnazjalnych wskazywali na: *dobry wygląd, znajomość obsługi komputera i korzystanie z Internetu*, a także – *szczęśliwy przypadek*. W ocenie ankietowanych osób taki czynnik, jak *wysoka średnia uzyskiwanych ocen* ma mały wpływ na podwyższenie szans na podjęcie pracy.

Respondentom zadano również pytanie o zarobki, za jakie zgodziliby się podjąć pierwszą pracę. Szczegółowy rozkład odpowiedzi zaprezentowano w tabeli nr 15.

Okazało się, że blisko 64% uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych zgodziłoby się na podjęcie pierwszej pracy za wynagrodzenie nie przekraczające 1200 zł. netto (najczęściej wskazywano przedział 401-800zł). Zatem można stwierdzić, iż osoby bez doświadczenia zawodowego, wchodzące dopiero na rynek pracy mają generalnie rozeznanie odnośnie możliwych do uzyskania zarobków. Praktyka jednak pokaże, że zarobki zdecydowanej większości z tych, którzy podejmą pierwszą pracę nie przekroczą ustawowego najniższego możliwego do osiągnięcia wynagrodzenia. Dla części absolwentów owym wynagrodzeniem będzie stypendium stażowe równe 100% zasiłku dla bezrobotnych.

Tabela 15		
Oczekiwane wynagrodzenie za pierwszą pracę (netto)		
wynagrodzenie	N	%
do 400zł	21	1,8
401-800zł	242	21,2
801-1200zł	466	40,7
1201-1600zł	179	15,7
1601-2000zł	43	3,8
pow. 2000zł	108	9,5
brak odpowiedzi	84	7,3
Suma	1143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

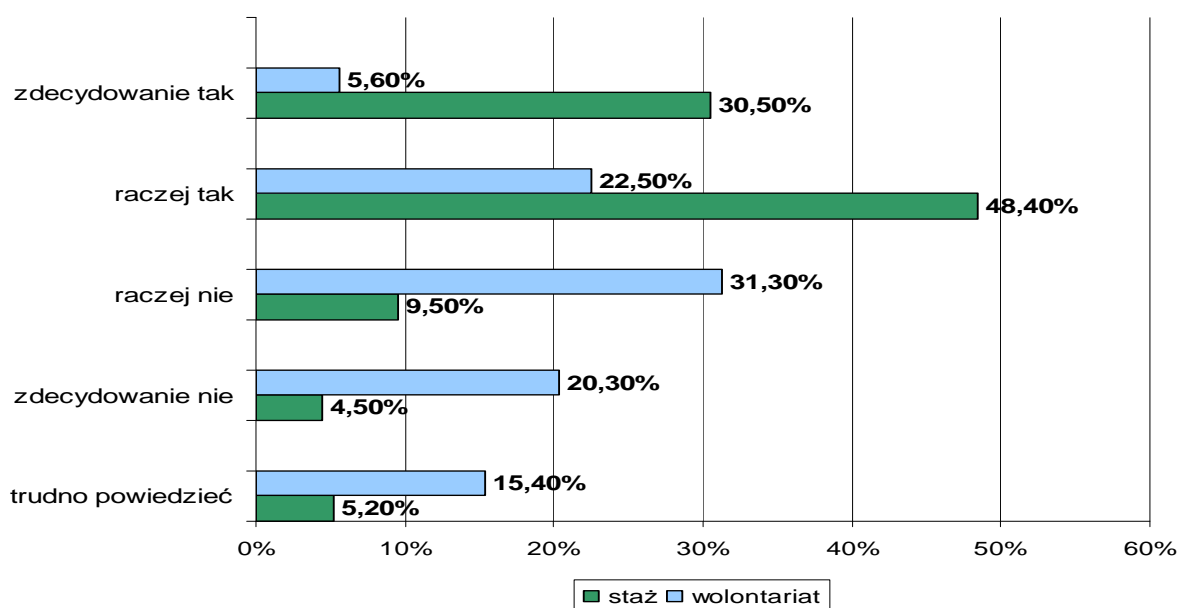
Jednakże mniej więcej co trzeci ankietowany uczeń (29%) zaznaczył, że pierwszą pracę zgodziłby się podjąć za miesięczne wynagrodzenie przekraczające 1200zł. „na rękę”. Pracodawcy bardzo rzadko takie wynagrodzenie oferują młodym, bez większego doświadczenia zawodowego ludziom – nawet z dyplomem ukończenia wyższej uczelni.

Niewątpliwie dla przedsiębiorców, jednym z istotniejszych czynników warunkujących zatrudnienie określonego kandydata jest posiadanie przez niego doświadczenia zawodowego. Uczniom zadano pytania, czy aby nabyć praktyczne doświadczenie zgodziliby się na odbycie stażu lub wolontariatu (wykres nr 6).

Badania empiryczne wykazały dużą gotowość uczniów do odbycia stażu. Blisko 80% ankietowanych akceptuje możliwość pracy przez okres od 3 do 12 miesięcy za tzw. stypendium stażowe, wynoszące 100% zasiłku dla bezrobotnych - czyli za kwotę ok. 470 zł. netto. W o wiele mniejszym stopniu uczniowie akceptują swój ewentualny udział w wolontariacie. Na tą formę zdobycia doświadczenia zawodowego – poprzez nieodpłatną pracę na rzecz innych, potrzebujących osób - zgodziło się 28% respondentów. Większa popularność staży w stosunku do wolontariatu wynika m.in. z otrzymywania stypendium stażowego oraz z faktu, że znaczący odsetek aktywizowanych w ten sposób młodych osób przez służby zatrudnienia z Rudy Śląskiej otrzymuje po stażu pracę.

Wykres nr 6

Gotowość do odbycia stażu lub wolontariatu w celu nabycia doświadczenia zawodowego

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Jednym z celów przeprowadzenia badań ankietowych wśród uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne była także potrzeba zdiagnozowania, jak respondenci oceniają u siebie umiejętności związane z procesem poszukiwania pracy (wykresy nr 7, 8 i 10).

W pewnym stopniu odpowiedzi na te pytanie są oceną jakości nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych w Rudzie Śląskiej przedmiotu *przedsiębiorczość*. To właśnie w ramach nauczania *przedsiębiorczości* powinno się przekazywać zasady pisania życiorysu, listu motywacyjnego, autoprezentacji, czy zachowania na rozmowie kwalifikacyjnej.

Respondenci w zdecydowanej większości (93,3%) uważają, że potrafią poprawnie napisać życiorys i list motywacyjny.

Niemal 80% uczniów stwierdziło, że potrafiłoby zaprezentować się na rozmowie kwalifikacyjnej. Natomiast tylko co trzeci badany (30,7%) stwierdził, że kiedykolwiek był na rozmowie kwalifikacyjnej.

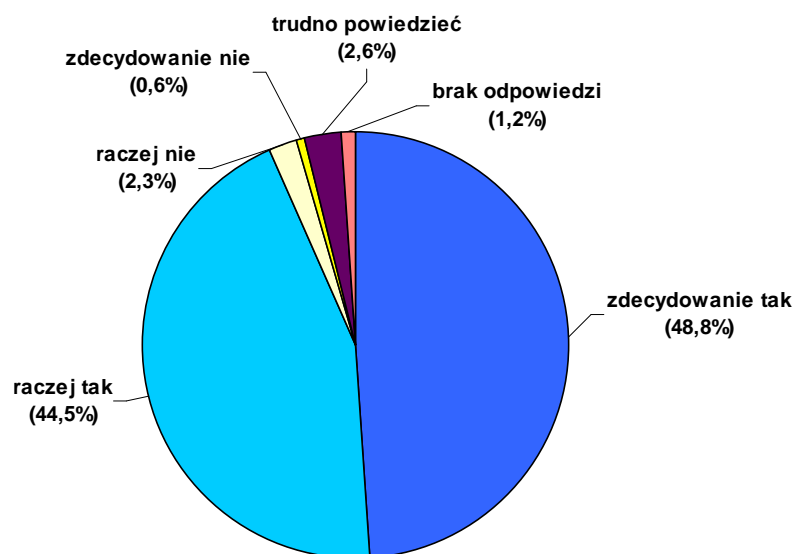
Co drugi ankietowany (55,3%) zaznaczył, że posiada wiedzę dotyczącą aktywnego poszukiwania pracy.

Wyniki badań wyraźnie wskazują na tematykę, jaka powinna być szerzej potraktowana w szkole przez nauczycieli przedsiębiorczości. Więcej uwagi powinno poświęcać się problematyce metod poszukiwania pracy. Celowym byłoby zapraszanie na takie zajęcia praktyków związanych z publicznymi, bądź komercyjnymi służbami zatrudnienia, czy specjalistów z działów personalnych.

Jest to również czytelna wskazówka dla doradców zawodowych PUP Ruda Śląska, na co zwrócić większą uwagę prowadząc zajęcia indywidualne lub grupowe – szczególnie z młodszymi klientami urzędu.

Wykres nr 7

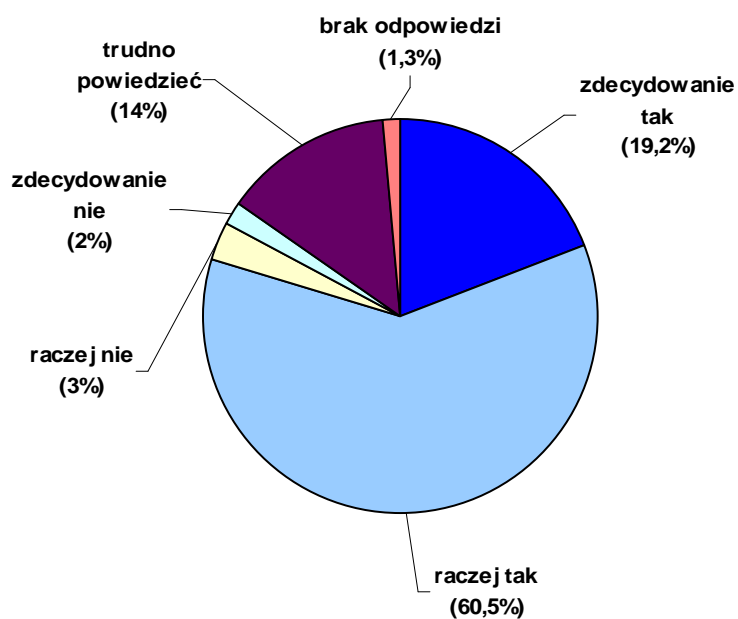
Rozkład odpowiedzi na pytanie: *Czy potrafisz napisać życiorys i list motywacyjny?*

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Wykres nr 8

Rozkład odpowiedzi na pytanie: *Czy potrafisz dobrze zaprezentować się na rozmowie kwalifikacyjnej?*

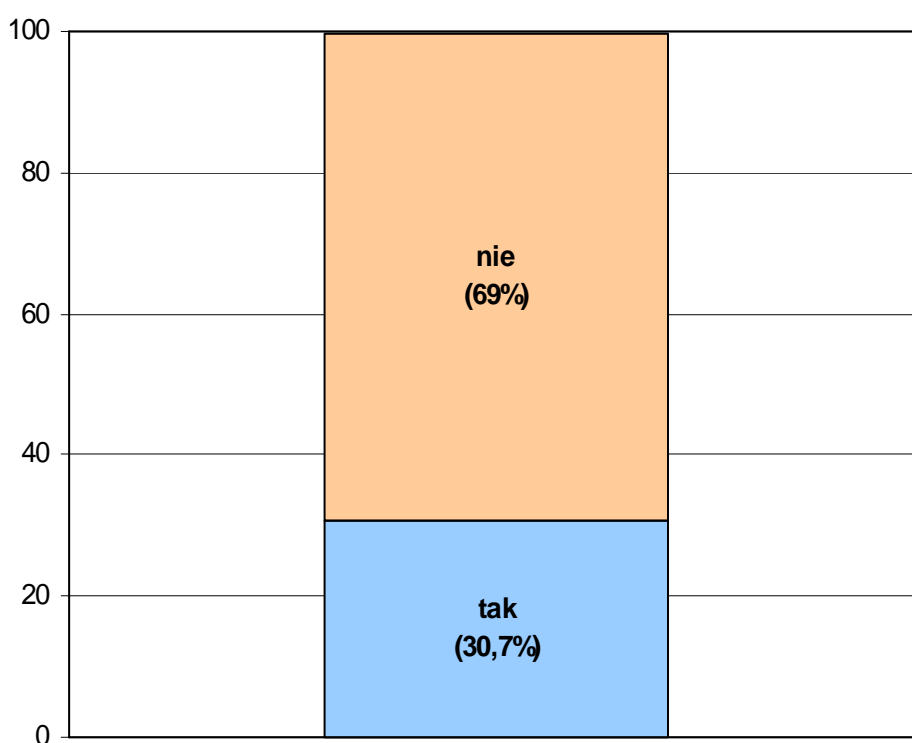

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Jak zaznaczono wcześniej, respondentów zapytano również o to, czy kiedykolwiek byli na rozmowie kwalifikacyjnej. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 30,7% badanych (wykres nr 9). Dlatego pod wątpliwość można poddać deklaracje młodych mieszkańców Rudy Śląskiej, którzy w 80% twierdzą, iż potrafią dobrze zaprezentować się na rozmowie kwalifikacyjnej dotyczącej podjęcia pracy.

Wykres 9

Rozkład odpowiedzi na pytanie: *Czy byłeś na jakiegokolwiek rozmowie kwalifikacyjnej dotyczącej podjęcia pracy?*

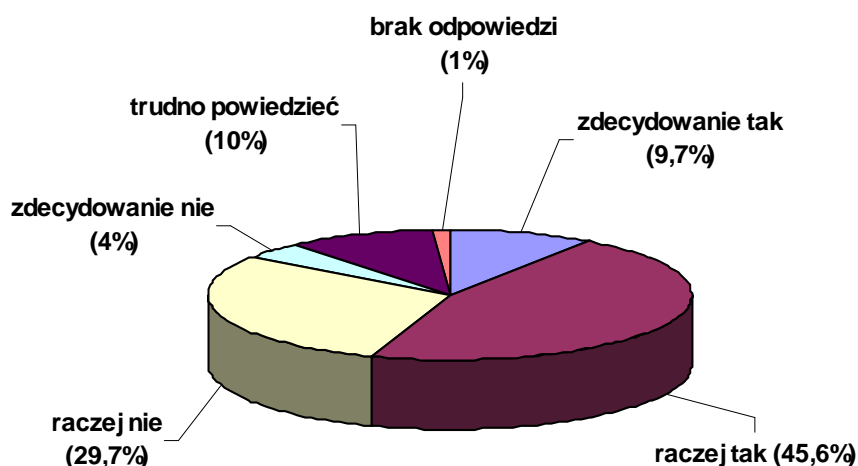
Uwaga: cztery osoby (0,3%) nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Ponad połowa badanych (55,3%) zaznaczyła, że posiadają wiedzę na temat aktywnego poszukiwania pracy. Co trzeci badany (33,7%) deklaruje brak posiadania takiej wiedzy – jest to zatem czytelna wskazówka w szczególności dla nauczycieli przedsiębiorczości oraz doradców zawodowych na co zwrócić większą uwagę w swoich zajęciach dydaktycznych i warsztatowych prowadzonych z młodzieżą.

Wykres nr 10

Rozkład odpowiedzi na pytanie: *Czy posiadasz wiedzę na temat aktywnego poszukiwania pracy?*

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Na współczesnym, dynamicznie zmieniającym się rynku pracy szczególnego znaczenia nabiera mobilność przestrzenna. W przeprowadzonych badaniach zapytano uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne o to, czy byliby w stanie podjąć pracę, gdyby wiązała się z tym konieczność codziennego dojazdu do pracy.

Tabela 16		
Podział respondentów ze względu na to, czy byliby w stanie codziennie dojeżdżać do pracy		
wskazanie	N	%
tak	1 073	93,8
nie*	3	0,3
trudno powiedzieć	62	5,4
brak odpowiedzi	5	0,5
Odpowiedź	1 143	100

*Respondenci, którzy nie wyrazili chęci codziennego dojeżdżania do pracy jako przyczynę tego stanu rzeczy podali następujące czynniki: lenistwo (1), choroba lokomocyjna (1), niewygodą (1).

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Ankietowanym, którzy wskazali, że mogliby podjąć pracę, gdyby wiązała się z tym konieczność codziennego dojazdu do pracy (w sumie 1073 osoby) zadano kolejne pytanie – tym razem prosząc o wskazanie, jaki czas mogliby poświęcić na dojazd. Szczegółowe odpowiedzi przedstawiono w tabeli nr 17.

Tabela 17			
Akceptowany codzienny czas dojazdu do pracy			
czas dojazdu	N	%	% ogółu
do 20 minut	182	17	15,9
21-40 minut	535	49,8	46,8
41-60 minut	235	21,9	20,6
powyżej 60 minut	103	9,6	9
brak odpowiedzi	18	1,7	1,6
Suma	1 073	100	93,9

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Niemal 67% ankietowanych deklarujących gotowość do codziennego dojazdu do pracy jednocześnie stwierdza, że czas dojazdu nie powinien przekroczyć 40 minut. Jednakże znaleźli się i tacy respondenci (9% ogółu), którzy każdego dnia mogą dojeżdżać do pracy ponad godzinę.

Kolejna tabela (nr 18) przedstawia rozkład odpowiedzi na pytanie o gotowość do podjęcia pracy w innej miejscowości w kraju, gdyby wiązała się z tym konieczność przeprowadzki do innego miasta. W tym przypadku mobilność przestrzenna młodych mieszkańców Rudy Śląskiej nie okazała się już tak znaczna, jak to było przy codziennym dojeżdżaniu do pracy. Mniej więcej połowa respondentów (47,3%) jednoznacznie wykazała gotowość do podjęcia pracy, gdyby wiązała się z tym konieczność przeprowadzki do innego miasta w kraju. Spory odsetek badanych (36%) wskazał na opcję „trudno powiedzieć”.

Tabela 18		
Podział respondentów ze względu na to, czy byliby w stanie podjąć pracę, gdyby wiązało się to z przeprowadzką do innego miasta w kraju		
wskazanie	N	%
tak	540	47,3
nie	184	16
trudno powiedzieć	412	36
brak odpowiedzi	7	0,7
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

W analizie empirycznej starano się zidentyfikować również odsetek uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne, którzy byliby gotowi do podjęcia zatrudnienia poza granicami kraju – patrz tabela nr 19.

Tabela 19		
Podział respondentów ze względu na to, czy byliby w stanie podjąć pracę, gdyby wiązało się to z przeprowadzką do innego kraju		
wskazanie	N	%
tak	672	58,8
nie	198	17,3
trudno powiedzieć	263	23
brak odpowiedzi	10	0,9
Suma	1143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Okazało się, iż więcej młodych mieszkańców Rudy Śląskiej deklaruje gotowość do podjęcia pracy, gdyby wymagało to konieczności przeprowadzki do innego kraju (58,8%), niż do innego miasta w kraju (47,3%).

Najczęściej ankietowani identyfikując kierunek zarobkowej migracji wskazywali na Wielką Brytanię, Irlandię i Niemcy – tabela nr 20.

Tabela 20			
Najczęściej wskazywane kraje ewentualnej migracji zarobkowej			
kraj	N	%	% ogółu
Wielka Brytania	341	50,7	29,8
Irlandia	115	17,1	10,1
Niemcy	113	16,8	9,9
Holandia	47	7	4,1
USA	38	5,7	3,3
Włochy	12	1,8	1
Hiszpania	11	1,6	0,9
brak odpowiedzi	83	12,3	7,3

Uwaga: w tabeli nr 17 przedstawiono tylko te kraje, które jako ewentualny kierunek migracji wskazywane były przez co najmniej 10 osób. Respondenci niejednokrotnie wskazywali jednocześnie na kilka krajów, dlatego procenty nie sumują się do 100.

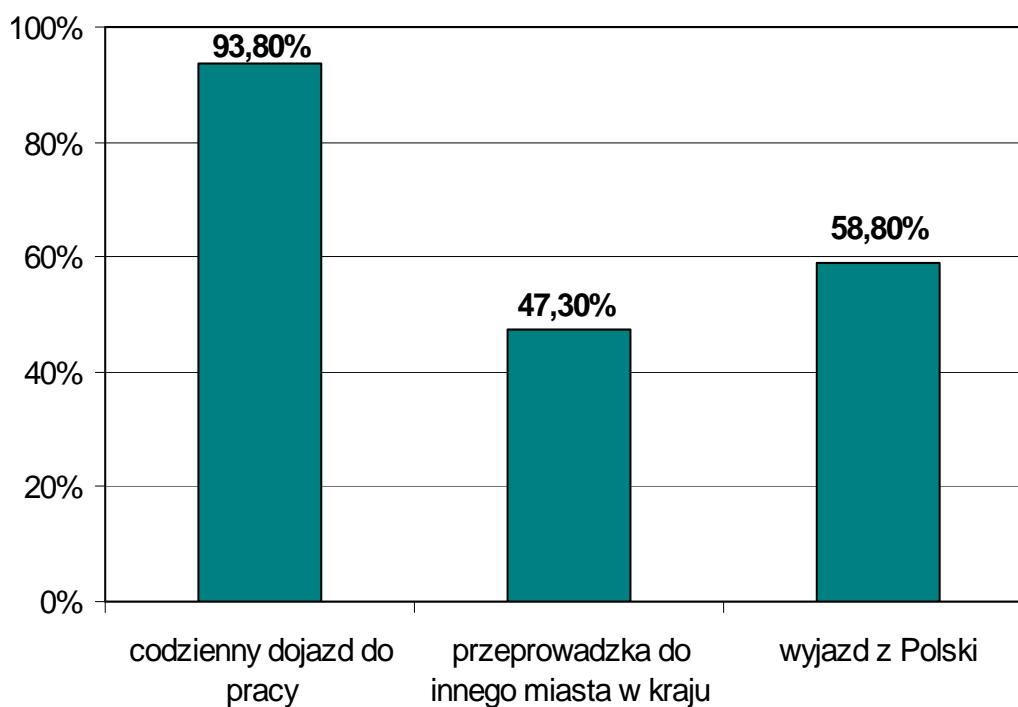
Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Na kolejnym wykresie (nr 11) przedstawiono procentowe zestawienie odpowiedzi uczniów, którzy pozytywnie wypowiedzieli się na temat możliwości podjęcia pracy, gdyby wiązała się z tym konieczność po pierwsze - *codziennego dojazdu do pracy*,

po drugie – *przeprowadzki do innego miasta w kraju* i wreszcie po trzecie – *przeprowadzki do innego kraju*.

Wykres 11

Odsetek uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy w celu podjęcia pracy zdecydują się na: codzienny dojazd do pracy, przeprowadzkę do innego miasta w kraju oraz wyjazd z Polski

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Uczniowie zostali poproszeni również o przypisanie stopnia ważności (na skali od 1 do 5) ewentualnym oczekiwaniom pracodawców wobec potencjalnych kandydatów do pracy.

Na skali „1” oznaczało *w ogóle nie ważne*, „2” – *nie ważne*, „3” – *ani ważne, ani nie ważne*, „4” – *ważne*, a „5” – *bardzo ważne*. Kolejna tabela (nr 21) prezentuje rankingowe zestawienie percepcji u ankietowanych uczniów tego, co ich zdaniem jest ważne i bardzo ważne dla pracodawców poszukujących pracowników na współczesnym rynku pracy.

Tabela 21										
Oczekiwania pracodawców wobec kandydatów do pracy w opiniach uczniów										
wskazania	w ogóle nie ważne		nie ważne		ani nie ważne ani ważne		ważne		bardzo ważne	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
kwalifikacje zawodowe	13	1,4	13	1,4	56	4,9	482	42,2	565	49,4
dyspozycyjność	9	0,8	19	1,7	93	8,1	618	54	385	33,7
poziom wykształcenia	14	1,2	13	1,1	116	10,1	552	48,3	455	39,8
znajomości	66	5,8	180	15,7	439	38,4	248	21,7	181	15,8
wiek kandydata na pracownika	33	2,9	120	10,5	393	34,4	443	38,6	130	11,4
staż pracy	22	1,9	54	4,7	257	22,5	554	48,5	234	20,5
sposób prezentacji swojej kandydatury	19	1,7	60	5,2	239	20,9	578	50,6	224	19,6
rodzaj ukończonej szkoły	24	2,1	48	4,2	259	22,7	552	48,3	239	20,9
wygląd zewnętrzny	84	7,3	150	13,1	379	33,2	394	34,5	116	10,1
sytuacja rodzinna	191	16,7	320	28	388	33,9	165	14,4	51	4,5
doświadczenie zawodowe	19	1,7	28	2,4	153	13,4	612	53,5	310	27,1
długość okresu pozostawania bez pracy	102	8,9	248	21,7	429	37,5	275	24	61	5,3
posiadane uprawnienia	20	1,7	31	2,7	166	14,5	589	51,5	294	25,7

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

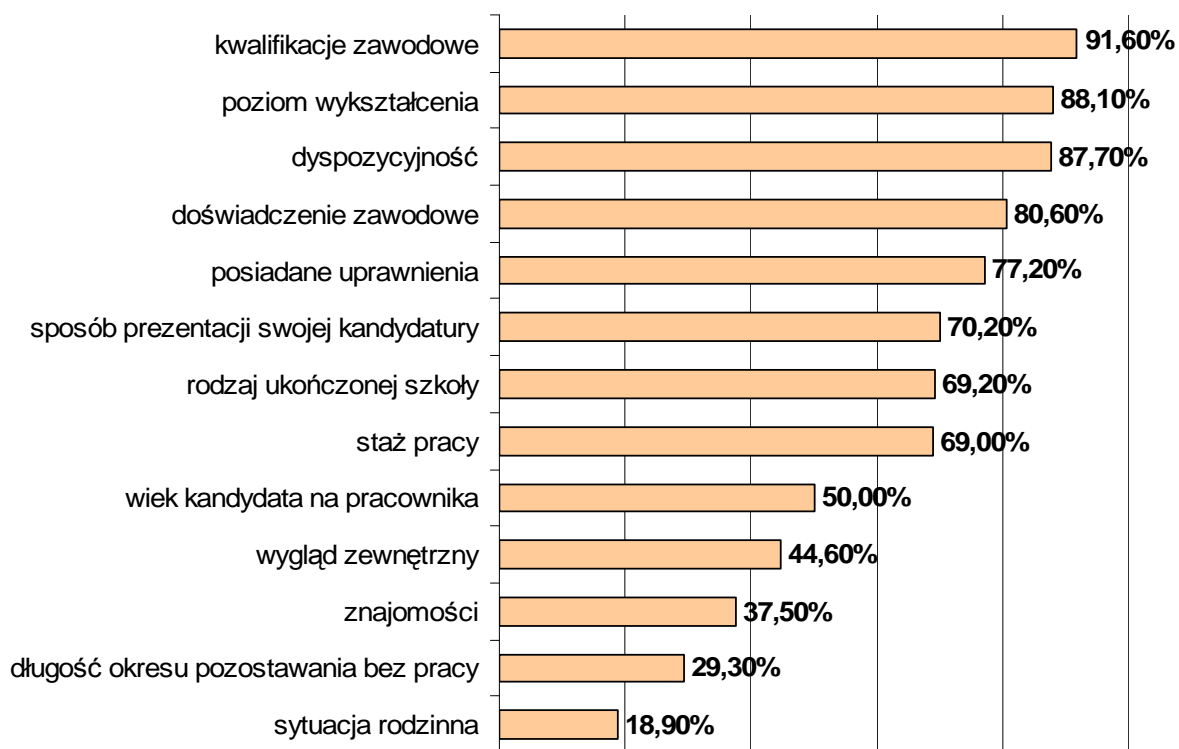
Ankietowani uczniowie, kończący szkoły ponadgimnazjalne wskazywali, że dla pracodawców najważniejsze oczekiwania względem kandydatów do pracy (suma wskazań: *ważne* i *bardzo ważne*, patrz wykres nr 12), to:

1. kwalifikacje zawodowe (91,6%)
2. poziom wykształcenia (88,1%)
3. dyspozycyjność (87,7%)
4. doświadczenie zawodowe (80,6%)

Wykres nr 12

Ranking oczekiwań wobec kandydatów do pracy, które zdaniem uczniów są w oczach pracodawców są ważne i bardzo ważne

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

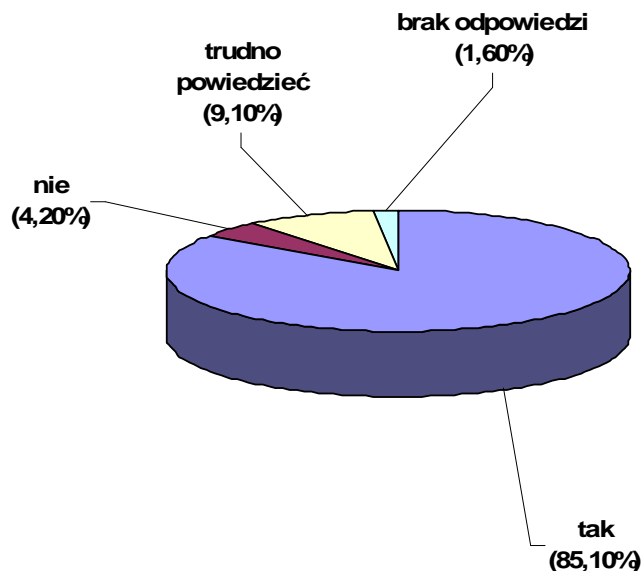
Sporo ankietowanych (ok. 70,2%) wskazało na sposób prezentacji swojej kandydatury, jako na istotniejszy czynnik dla pracodawców poszukujących nowych pracowników. Ten czynnik był w opiniach ankietowanych tak samo ważny, jak posiadany staż pracy, czy rodzaj ukończonej szkoły. Praktyka pokazuje, że jednak generalnie rzecz biorąc – dla pracodawców istotniejszy jest staż pracy (a co za tym idzie posiadanie odpowiedniej praktyki i kwalifikacji) niż sposób prezentacji swojej kandydatury. Taki rozkład odpowiedzi wynikł najprawdopodobniej z faktu braku doświadczenia zawodowego u uczniów. Oczywiście nie można nie doceniać sposobu prezentacji swojej kandydatury podczas postępowania kwalifikacyjnego. Jednakże staż pracy – jak pokazują inne badania prowadzone wśród pracodawców przez autora niniejszego raportu – jest istotniejszy. Dopiero na jedenastej pozycji w tym zestawieniu znalazły się *znajomości*. W rzeczywistości sieć powiązań, tzw. kapitał społeczny jest jednym z najważniejszych czynników implikujących podejmowanie pracy – szczególnie przez osoby młode, bez doświadczenia zawodowego.

Jednym z istotniejszych czynników decydujących o osiągnięciu sukcesu na rynku pracy jest nie tylko gotowość do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, ale przede wszystkim sam fakt ich podnoszenia.

W zdecydowanej większości (85%) młodzież z Rudy Śląskiej zdaje sobie sprawę z konieczności podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Odmiennego zdania było 4,2% badanych, czyli 48 osób (26 kobiet i 22 mężczyzn).

Wykres nr 13

Rozkład odpowiedzi na pytanie: *Czy gotowość do podnoszenia kwalifikacji jest w dzisiejszych czasach niezbędna?*

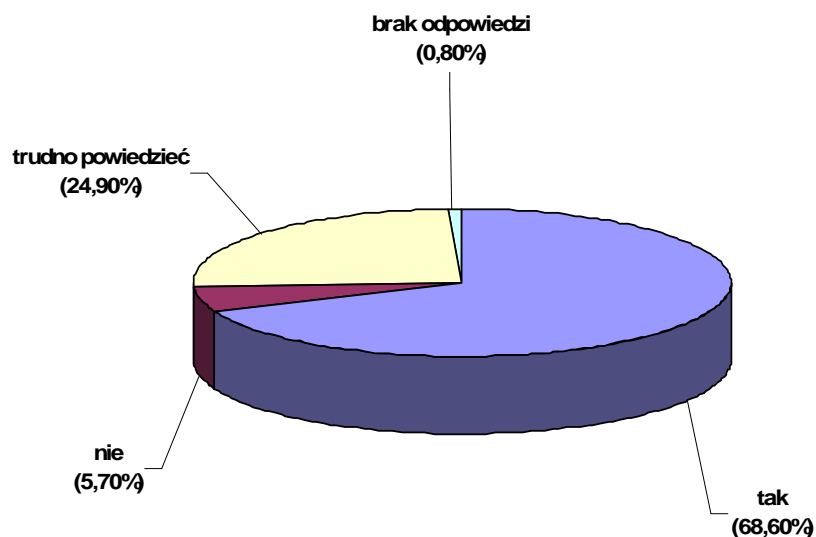
Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

W ślad za pytaniem o to, czy gotowość do podnoszenia kwalifikacji zawodowych jest w dzisiejszych czasach niezbędna, w kwestionariuszu ankiety znalazło się pytanie – czy respondenci zamierzają w najbliższym czasie podnieść swoje kwalifikacje (wykres nr 14).

O ile dla niemal 85% ankietowanych gotowość do podnoszenie kwalifikacji zawodowych jest w obecnych czasach niezbędna, o tyle już tylko 68,6% uczniów zadeklarowało w najbliższym czasie chęć ich podniesienia. Na każdych 100 uczestniczących w badaniu 30 (suma odpowiedzi: „trudno powiedzieć” i „nie”) nie wskazało, że w najbliższym czasie mają zamiar podnieść swoje kwalifikacje. Niemal 6% uczniów jednoznacznie zaznaczyło, iż nie mają zamiaru podnosić kompetencji zawodowych.

Wykres nr 14

Rozkład odpowiedzi na pytanie: *Czy zamierza Pani/ Pan w najbliższym czasie podnieść swoje kwalifikacje zawodowe?*

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Do 784 osób (68,6% z ogółu ankietowanych), którzy stwierdzili, że w najbliższym czasie mają zamiar podnieść swoje kwalifikacje zawodowe, skierowano kolejne pytanie – prosząc już o konkretne wskazanie w jaki sposób mają zamiar to zrobić (tabela nr 22).

Tabela 22			
Deklarowane sposoby podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez respondentów			
wskazania	N	%	% ogółu
dalsza nauka	378	48,2	33,1
kurs	220	28	19,2
dalsza nauka, kurs	116	14,8	10,1
dalsza nauka, wyjazd za granicę	2	0,25	0,2
dalsza nauka, praca	1	0,12	0,1
kurs, wyjazd za granicę	1	0,12	0,1
brak odpowiedzi	66	8,5	5,8
Suma	784	100	68,6

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Co trzeci ankietowany (33,1%) poprzez dalszą naukę zamierza podnosić swoje kwalifikacje zawodowe, a co piąty (19,2%) – w oparciu o system kursów. Część młodych respondentów (10,1%) jednocześnie wskazywało na dalszą naukę, jak i na kursy udoskonalające jako na sposób podnoszenia merytorycznych kompetencji zawodowych. Najczęściej wymieniano kursy z zakresu nauki języków obcych oraz doskonalenia umiejętności obsługi komputera.

Jednakże osoby wskazujące na chęć podniesienia swoich kompetencji zawodowych systemem kursowym często nie potrafiły wskazać jakim dokładnie kursem, szkoleniem byliby zainteresowani.

Do 65 uczniów (5,7% ogółu badanych), którzy zaznaczyli, iż nie zamierzają podnieść swoich kwalifikacji zawodowych skierowano pytanie o podanie powodów takiego stanu rzeczy. Szczegółowy rozkład odpowiedzi zaprezentowano w tabeli nr 23.

Tabela 23			
Powody braku chęci podniesienia własnych kwalifikacji zawodowych			
wskazania	N	%	% ogółu
brak ambicji	16	24,6	1,5
brak czasu	6	9,2	0,5
brak środków materialnych	14	21,5	1,2
dotychczasowe wykształcenie jest wystarczające	4	6,2	0,3
inne	7	10,8	0,6
brak odpowiedzi	18	27,7	1,6
Suma	65	100	5,7

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Jedną z istotniejszych kompetencji wymaganych przez pracodawców na współczesnym, dynamicznie zmieniającym się rynku pracy jest prawo jazdy. Analiza empiryczna wykazała, że pomimo młodego wieku (18-19 lat) co czarty badany nabył prawo jazdy kategorii „B” – tabela nr 24.

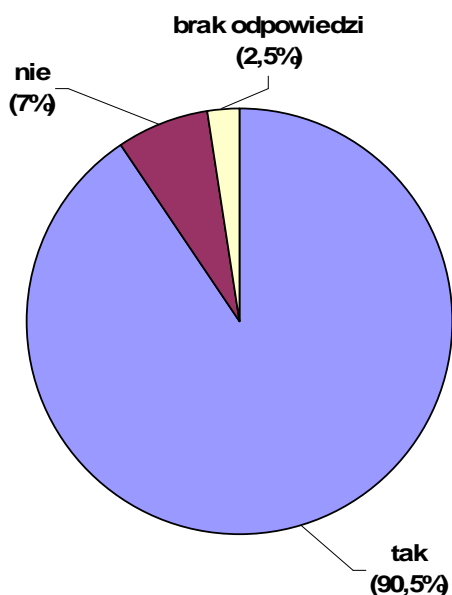
Tabela 24		
Podział ankietowanych ze względu na posiadanie prawa jazdy kat. "B"		
wskazania	N	%
tak	300	26,2
nie	826	72,3
brak odpowiedzi	17	1,5
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Z deklaracji osób ankietowanych wynika, że młode osoby w zdecydowanej większości (90,5%) potrafią posługiwać się przynajmniej jednym językiem obcym.

Wykres nr 14

Rozkład odpowiedzi na pytanie: *Czy potrafi Pan/ Pani posługiwać się co najmniej jednym językiem obcym?*

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Uczniowie kończący szkoły ponadgimnazjalne najczęściej wskazywali na znajomość języka angielskiego i niemieckiego – tabela nr 25.

Tabela 25			
Deklarowana znajomość języków obcych			
wskazanie	N	%	% ogółu
j. angielski	857	82,9	75,2
j. niemiecki	141	13,7	12,3
j. rosyjski	11	1	0,9
j. francuski	10	0,9	0,8
inne	15	1,5	1,3
Suma	1034	100	90,5

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Respondenci, którzy deklarowali znajomość języka obcego identyfikowali również poziom znajomości języka obcego (tabela nr 26).

Tabela 26						
Deklarowany poziom znajomości języków obcych						
język	bardzo dobry		dobry		dostateczny	
	N	%	N	%	N	%
j. angielski	102	12	411	48,5	334	39,5
j. niemiecki	11	7,8	47	34	80	58,2
j. rosyjski	6	54,5	3	27,3	2	18,2
j. francuski	2	20	3	30	5	50

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Analiza empiryczna wykazała, że jedynie 12% populacji badanej, która zna język angielski deklaruje jego znajomość na poziomie bardzo dobrym. 48,5% identyfikuje swój poziom znajomości języka angielskiego na poziomie dobrym, a 39,5% - na poziomie dostatecznym.

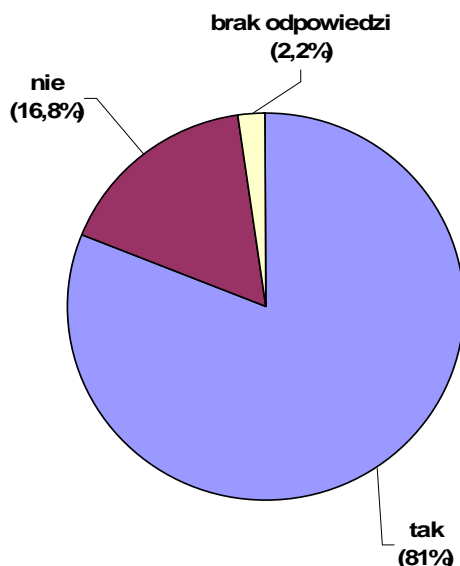
Większość respondentów znających język niemiecki twierdzi, iż zna go na poziomie dostatecznym (58,2%). Na każdych 100 deklarujących znajomość tego języka jedynie 8 zaznaczyło, że zna go w stopniu bardzo dobrym.

Kolejną, bardzo ważną kompetencją cywilizacyjną, która pomaga nie tylko w podjęciu pracy, jej utrzymaniu, zmianie na lepszą, czy bardziej ogólnie – w funkcjonowaniu we współczesnym społeczeństwie jest znajomość obsługi komputera i korzystanie z Internetu.

Badania przeprowadzone na populacji 1143 uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne wykazały, że zdecydowana większość młodych osób z Rudy Śląskiej (81%) na co dzień korzysta z Internetu – patrz wykres nr 15.

Wykres nr 15

Rozkład odpowiedzi na pytanie: *Czy na co dzień korzysta Pani/ Pan z Internetu?*

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Do uczniów, którzy regularnie użytkują Internet skierowano pytanie z prośbą o wskazanie, czego najczęściej poszukują „w sieci”. Szczegółowa analiza zgromadzonego materiału empirycznego wykazała, iż młodzież szkół ponadgimnazjalnych z Rudy Śląskiej korzysta przede wszystkim z Internetu pod kątem poszukiwania: bieżących informacji, pomocy naukowych oraz rozrywki (tabela nr 27).

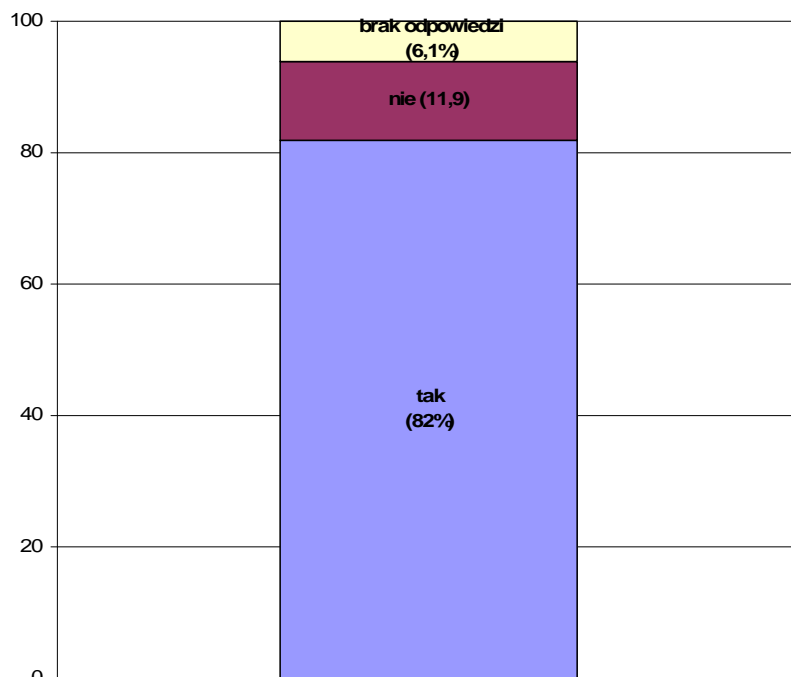
Tabela 27			
Najczęściej poszukiwane informacje w Internecie przez ankietowanych			
wskazanie	N	%	% ogółu
Informacje bieżące, wiadomości	344	37,2	30
Pomoce naukowe, dalsza nauka	237	25,6	20,7
Rozrywka	191	20,6	16,7
Praca	74	8	6,5
Aukcje internetowe	29	3,1	2,5
Inne	43	4,6	3,8
Brak odpowiedzi	164	17,7	14,3

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Respondenci wskazywali również po pierwsze na to, czy znają kogoś, kto w okresie ostatnich dwóch lat wyjechał do pracy poza granice kraju, a po drugie – czy tymi osobami podejmującymi pracę w innym kraju byli członkowie ich najbliższych rodzin.

Wykres nr 16

Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy zna Pani/ Pan kogoś, kto w okresie ostatnich dwóch lat wyjechał do pracy za granicę?

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Na każdym 100 badanych 82 stwierdziło, że zna co najmniej po jednej osobie, która wyjechała do pracy za granicę po wstąpieniu Polski do struktur Unii Europejskiej. Ankietowanym zadano także pytanie o to, czy zjawisko migracji dotyczy także członków ich najbliższych rodzin.

Tabela 28		
Podział respondentów ze względu na to, czy członkowie ich najbliższej rodziny wyjechali do pracy za granicę		
wskazanie	N	%
Tak	273	23,9
Nie	788	68,9
Brak odpowiedzi	82	7,2
Suma	1 143	100

Źródło: badania własne PUP Ruda Śląska

Analiza zgromadzonego materiału empirycznego wykazała, że dla niemal co czwartego ankietowanego ucznia (23,9%) osobą, która wyjechała do pracy za granicę jest jej ktoś z jej rodzeństwa, bądź rodziców. Respondenci najczęściej wskazywali na kogoś ze swojego rodzeństwa, rzadziej – rodziców.

IV. Zakończenie

Podsumowując wyniki badań ankietowych, przeprowadzonych na populacji 1143 uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne, można stwierdzić, że:

- do czynników, które są ważne w życiu człowieka ankietowani zaliczyli przede wszystkim: zdrowie (62,8%), interesującą i dającą satysfakcję pracę (44,5%), dobre relacje z innymi ludźmi (42,7%) oraz zadowolenie z życia rodzinnego (41,6%),
- 85% respondentów twierdzi, że lepiej podjąć jakąkolwiek pracę niż być bezrobotnym,
- w przypadku sytuacji ewentualnego braku pracy, ankietowani akceptują następujące strategie działania: rejestracja w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna (73,6%), podjęcie pracy w innej miejscowości w kraju (73,2%), podjęcie pracy takiej jaka jest – nawet poniżej posiadanych kwalifikacji (64,8%),
- 36,8% młodych mieszkańców Rudy Śląskiej ma zamiar podjąć dalszą naukę, 25% - jednocześnie naukę i pracę, 15% chce podjąć pracę w Polsce (przede wszystkim jako: kucharze, sprzedawcy, kosmetyczki, ekonomiści, fryzjerzy, informatycy i elektrycy), a 7,6% - wyjechać w celu podjęcia pracy za granicę (przede wszystkim jako: fryzjerzy, elektrycy, pracownicy fizyczni, murarze, elektrycy i kucharze),
- do najważniejszych czynników ułatwiających podjęcie pracy – w opiniach respondentów – zaliczono: dobre wykształcenie (68,8%), znajomość

- języków obcych (57,7%), ambicję (42,9%) i posiadanie znajomości (42,2%),
- na każdym 100 respondentów 64 zgodziłoby się podjąć pierwszą pracę za kwotę niższą niż 1200 zł. netto,
  - absolwenci – aby nabyć doświadczenia zawodowego - w zdecydowanej większości (78,9%) akceptują swój ewentualny udział w stażu; natomiast już jedynie 28,1% rozważa możliwość rozpoczęcia wolontariatu,
  - w subiektywnych opiniach respondentów największe szanse na podjęcie pracy w Rudzie Śląskiej aktualnie mają: murarze, górnicy, informatycy, sprzedawcy, kucharze i fryzjerzy,
  - w zdecydowanej większości uczniowie twierdzą, że potrafią napisać życiorys i list motywacyjny (93,5%), czy zaprezentować się na rozmowie kwalifikacyjnej (79,7%) – okazało się, że jedynie 30,7% w rzeczywistości było na rozmowie kwalifikacyjnej, natomiast już tylko 55,3% ankietowanych deklaruje posiadanie wiedzy na temat aktywnego poszukiwania pracy,
  - wg subiektywnych wskazań uczniów, dla pracodawców z lokalnego rynku pracy Rudy Śląskiej liczą się przede wszystkim kwalifikacje zawodowe (91,6%), poziom wykształcenia (88,1%), dyspozycyjność (87,7%) i doświadczenie zawodowe (80,6%),
  - zdecydowana większość młodych osób (85,1%) zdaje sobie sprawę z konieczności podnoszenia kwalifikacji zawodowych, natomiast 16,5% mniej (68,6%) wyraziło chęć, w najbliższym czasie, podniesienia swoich kompetencji zawodowych (poprzez dalszą edukację i szkolenia),
  - najczęściej absolwenci deklarowali chęć udziału w szkoleniach z zakresu: języków obcych, prawa jazdy kat. „B”, obsługi komputera, kasy fiskalnej, wózków widłowych, usług kosmetycznych,
  - 26,2% badanych posiada prawo jazdy kat. „B”,
  - 90,5% deklaruje znajomość co najmniej jednego języka obcego (przede wszystkim j. angielskiego i j. niemieckiego),
  - 81% korzysta z Internetu (szukając przede wszystkim: informacji bieżących, pomocy naukowych, rozrywki i ofert pracy).

Badania przeprowadzone przez pracowników PUP Ruda Śląska na populacji 1143 uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne są, co prawda jedynie pewnym wycinkiem – ale jakże ważnym – lokalnego rynku pracy. Aby zrozumieć to, co dzieje się na rynku pracy, ale przede wszystkim – aby zrozumieć, to, co będzie się działo na rynku w najbliższych latach koniecznie należy poznać opinie, postawy, czy akceptowane strategie ewentualnego działania tej grupy osób.

Zrealizowane badania wśród uczniów stanowią pierwszy etap długofalowego i wieloaspektowego procesu badawczego, którego podjęły się publiczne służby zatrudnienia z Rudy Śląskiej – pozyskując na to środki finansowe pochodzące z Europejskiego Funduszu Społecznego. Wyniki co najmniej dwukrotnie przeprowadzonych badań wśród uczniów wchodzących na rynek pracy, bezrobotnych, pracujących, ale przede wszystkim – wśród pracodawców pozwolą rzetelnie zidentyfikować procesy zachodzące na rynku pracy w Rudzie Śląskiej. Wyniki cząstkowych analiz, a przede wszystkim – wnioski praktyczne implikować będą podejmowanie konkretnych działań zmierzających do pełniejszego dopasowania strumienia podaży do popytu na kwalifikacje zasobów ludzkich w Rudzie Śląskiej. Przełoży się to nie tylko na spadek bezrobocia w Rudzie Śląskiej, ale przede wszystkim powinno implikować wzrost wskaźnika aktywności zawodowej lokalnych zasobów ludzkich.

V. Spis tabel i wykresów

Numer tabeli	Tytuł tabeli	strona
Tabela 1	Podział respondentów ze względu na szkołę, do której uczęszczają	4
Tabela 2	Podział respondentów ze względu na wiek	5
Tabela 3	Podział ankietowanych ze względu na płeć	5
Tabela 4	Podział ankietowanych ze względu na poziom wykształcenia ich ojców	6
Tabela 5	Podział ankietowanych ze względu na poziom wykształcenia ich matek	6
Tabela 6	Podział ankietowanych ze względu na przypadający dochód netto na członka gospodarstwa domowego	7
Tabela 7	Podział ankietowanych ze względu na to, czy w ich rodzinach znajdują się osoby bezrobotne	7
Tabela 8	Członkowie najbliższej rodziny osób ankietowanych będący bezrobotnymi	8
Tabela 9	Akceptowane strategie działania uczniów w przypadku braku pracy	11
Tabela 10	Zawody wskazywane przez uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne, w których chcieliby podjąć pracę w Polsce	15
Tabela 11	Zawody, w których najłatwiej podjąć pracę w Rudzie Śląskiej – opinie uczniów	17
Tabela 12	Zawody/ specjalności, w których uczniowie kończący szkoły ponadgimnazjalne chcą podjąć dalszą naukę	18
Tabela 13	Miejscowości, w których uczniowie kończący szkoły ponadgimnazjalne chcą podjąć dalszą naukę	20
Tabela 14	Zawody wskazywane przez uczniów kończących szkoły ponadgimnazjalne, w których chcieliby podjąć pracę poza granicami kraju	21
Tabela 15	Oczekiwane wynagrodzenie za pierwszą pracę (netto)	23
Tabela 16	Podział respondentów ze względu na to, czy byliby w stanie codziennie dojeżdżać do pracy	28
Tabela 17	Akceptowany codzienny czas dojazdu do pracy	29
Tabela 18	Podział respondentów ze względu na to, czy byliby w stanie podjąć pracę, gdyby wiązało się to z przeprowadzką do innego miasta w kraju	29
Tabela 19	Podział respondentów ze względu na to, czy byliby w stanie podjąć pracę, gdyby wiązało się to z przeprowadzką do innego kraju	30
Tabela 20	Najczęściej wskazywane kraje ewentualnej migracji zarobkowej	30
Tabela 21	Oczekiwania pracodawców wobec kandydatów do pracy w opiniach uczniów	32
Tabela 22	Deklarowana chęć podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez respondentów	36
Tabela 23	Powody braku chęci podniesienia własnych kwalifikacji zawodowych	36
Tabela 24	Podział ankietowanych ze względu na posiadanie prawa jazdy kat. "B"	37
Tabela 25	Deklarowana znajomość języków obcych	38
Tabela 26	Deklarowany poziom znajomości języków obcych	38
Tabela 27	Najczęściej poszukiwane informacje w Internecie przez ankietowanych	39
Tabela 28	Podział respondentów ze względu na to, czy członkowie ich najbliższej rodziny wyjechali do pracy za granicę	40

Numer wykresu	Tytuł wykresu	strona
Wykres 1	Cechy ważne w życiu człowieka (w %)	9
Wykres 2	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy lepiej podjąć jakąkolwiek pracę niż być bezrobotnym</i>	10
Wykres 3	Akceptacja określonych działań uczniów w przypadku braku pracy (w %)	12
Wykres 4	Przyszłe plany osób kończących szkoły ponadgimnazjalne w Rudzie Śląskiej	14
Wykres 5	Czynniki ułatwiające podjęcie pracy – opinie uczniów	22
Wykres 6	Gotowość do odbycia stażu lub wolontariatu w celu nabycia doświadczenia zawodowego	24
Wykres 7	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy potrafisz napisać życiorys i list motywacyjny?</i>	26
Wykres 8	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy potrafisz dobrze zaprezentować się na rozmowie</i>	26
Wykres 9	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy byłeś na jakiegokolwiek rozmowie kwalifikacyjnej dotyczącej podjęcia pracy?</i>	27
Wykres 10	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy posiadasz wiedzę na temat aktywnego poszukiwania pracy?</i>	28
Wykres 11	Odsetek uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy w celu podjęcia pracy zdecydują się na: codzienny dojazd do pracy, przeprowadzkę do innego miasta w kraju oraz wyjazd z Polski	31
Wykres 12	Ranking oczekiwań wobec kandydatów do pracy, które zdaniem uczniów są w oczach pracodawców ważne i bardzo ważne	33
Wykres 13	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy zamierza Pani/ Pan w najbliższym czasie podnieść swoje kwalifikacje zawodowe?</i>	34
Wykres 14	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy potrafi Pan/ Pani posługiwać się co najmniej jednym językiem obcym?</i>	37
Wykres 15	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy na co dzień korzysta Pani/ Pan z Internetu?</i>	39
Wykres 16	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy zna Pani/ Pan kogoś, kto w okresie ostatnich dwóch lat wyjechał za granicę?</i>	40

VI. Aneks – kwestionariusz ankiety użyty w badaniach

Szanowni Państwo,

*Powiatowy Urząd Pracy w Rudzie Śląskiej przeprowadza badania ankietowe, których celem jest **zdiagnozowanie procesów zachodzącym na lokalnym rynku pracy**. Niezwykle istotną rolę na rynku pracy pełnią osoby młode, kończące szkoły ponadgimnazjalne i wchodzące na rynek pracy. Dlatego też prosimy Państwa o odpowiedź na wszystkie pytania zawarte w niniejszym kwestionariuszu ankiety.*

Państwa odpowiedzi są szczególnie ważne dla zespołu badawczego – prosimy o udzielenie szczerych i wyczerpujących odpowiedzi na wszystkie pytania.

Badaniami objęto wszystkich uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych w Rudzie Śląskiej.

Pragniemy jednocześnie zapewnić Państwa o anonimowości prowadzonych badań – ich wyniki pozwolą na tworzenie kompleksowego i długofalowego programu ograniczania w mieście problemu bezrobocia.

Jednocześnie informujemy Państwa, że badania zostały objęte patronatem Prezydenta Rudy Śląskiej.

Z góry dziękujemy za życzliwą współpracę i poświęcony nam czas.

**Dyrekcja i pracownicy
Powiatowego Urzędu Pracy
w Rudzie Śląskiej**

Projekt badawczy „**Diagnoza kierunków rozwoju rynku pracy w Rudzie Śląskiej**” finansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i realizowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Rudzie Śląskiej w okresie od 01.01.2007 r. do 31.03.2008 r. w ramach: Priorytetu I „Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej” Działanie 1.1 „Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy” Schemat b) „Rozwój oferty usług instytucji rynku pracy”

Ruda Śląska, styczeń 2007r.

Pyt. 1	Co zdaniem Pani/ Pana jest szczególnie ważne w życiu człowieka? <i>(z poniższej listy prosimy wybrać maksymalnie trzy odpowiedzi)</i> <ul style="list-style-type: none"> a. dobre relacje z innymi ludźmi, b. interesująca i dająca satysfakcję praca, c. dobrobyt materialny, d. zadowolenie z życia rodzinnego, e. zdrowie, f. dobre wykształcenie, g. postępowanie zgodne z Dekalogiem, h. cwaniactwo i spryt, i. posiadanie stałej pracy, j. możliwość rozwoju zawodowego, k. rozwijanie własnych zainteresowań, l. inne (jakie?)..... 																																																													
Pyt. 2	Czy zgadza się Pani/ Pan ze stwierdzeniem, że lepiej podjąć jakąkolwiek pracę niż być bezrobotnym? <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i> <ul style="list-style-type: none"> a. zdecydowanie tak b. raczej tak c. raczej nie d. zdecydowanie nie e. trudno powiedzieć 																																																													
Pyt. 3	Za pośrednictwem tego pytania chcielibyśmy sprawdzić zachowanie Pani/ Pana w przypadku braku pracy. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 5%;"></th> <th style="width: 60%; text-align: center;">Gdyby Pan/i miał/a problemy ze znalezieniem pracy, to co by Pan/i zrobił/a? Czy zgadza się Pani/ Pan z poniższymi stwierdzeniami? <i>(prosimy w każdej rubryce w odpowiednim miejscu wstawić znak „x”)</i></th> <th style="width: 10%; text-align: center;">zdecydowanie tak</th> <th style="width: 10%; text-align: center;">raczej tak</th> <th style="width: 10%; text-align: center;">raczej nie</th> <th style="width: 10%; text-align: center;">zdecydowanie nie</th> <th style="width: 10%; text-align: center;">trudno powiedzieć</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">3/1</td> <td>zmieniłabym/ zmieniłbym zawód</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3/2</td> <td>założyłabym/ założyłbym własną firmę</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3/3</td> <td>wzięłabym/ wziąłbym taką pracę jaka jest – nawet poniżej moich kwalifikacji</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3/4</td> <td>starabym się/ starałbym się podjąć pracę w innej miejscowości</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3/5</td> <td>starabym się/ starałbym się wyjechać do pracy za granicę</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3/6</td> <td>zarejestrowałabym się/ zarejestrowałbym się w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3/7</td> <td>nie wiem co bym zrobił/a/ zrobił, ponieważ nie widzę dla siebie żadnych możliwości</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </tbody> </table>							Gdyby Pan/i miał/a problemy ze znalezieniem pracy, to co by Pan/i zrobił/a? Czy zgadza się Pani/ Pan z poniższymi stwierdzeniami? <i>(prosimy w każdej rubryce w odpowiednim miejscu wstawić znak „x”)</i>	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć	3/1	zmieniłabym/ zmieniłbym zawód						3/2	założyłabym/ założyłbym własną firmę						3/3	wzięłabym/ wziąłbym taką pracę jaka jest – nawet poniżej moich kwalifikacji						3/4	starabym się/ starałbym się podjąć pracę w innej miejscowości						3/5	starabym się/ starałbym się wyjechać do pracy za granicę						3/6	zarejestrowałabym się/ zarejestrowałbym się w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna						3/7	nie wiem co bym zrobił/a/ zrobił, ponieważ nie widzę dla siebie żadnych możliwości					
	Gdyby Pan/i miał/a problemy ze znalezieniem pracy, to co by Pan/i zrobił/a? Czy zgadza się Pani/ Pan z poniższymi stwierdzeniami? <i>(prosimy w każdej rubryce w odpowiednim miejscu wstawić znak „x”)</i>	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć																																																								
3/1	zmieniłabym/ zmieniłbym zawód																																																													
3/2	założyłabym/ założyłbym własną firmę																																																													
3/3	wzięłabym/ wziąłbym taką pracę jaka jest – nawet poniżej moich kwalifikacji																																																													
3/4	starabym się/ starałbym się podjąć pracę w innej miejscowości																																																													
3/5	starabym się/ starałbym się wyjechać do pracy za granicę																																																													
3/6	zarejestrowałabym się/ zarejestrowałbym się w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna																																																													
3/7	nie wiem co bym zrobił/a/ zrobił, ponieważ nie widzę dla siebie żadnych możliwości																																																													
Pyt. 4	Niedługo kończy Pani/ Pan szkołę ponadgimnazjalną. Chcielibyśmy dowiedzieć się, jakie ma Pani/ Pan plany na przyszłość? <i>(prosimy wskazać właściwe odpowiedzi)</i> <ul style="list-style-type: none"> a. zamierzam podjąć pracę w Polsce a1. (w jakim zawodzie?)..... 																																																													

	<p>b. zamierzam podjąć pracę za granicą b1. (w jakim zawodzie?)..... b2. (w jakim kraju?).....</p> <p>c. zamierzam uczyć się dalej c1. (w jakim zawodzie?)..... c2. (w jakim mieście?).....</p> <p>d. zamierzam pracować i uczyć się jednocześnie d1. (w jakim zawodzie pracować?)..... d2. (w jakim zawodzie kształcić się?)..... d3. (w jakim mieście kształcić się?).....</p> <p>e. zamierzam zarejestrować się jako osoba bezrobotna</p> <p>f. jeszcze nie wiem</p> <p>g. inne plany (jakie?).....</p>																												
Pyt. 5	<p>Co Pani/ Pana zdaniem pomaga znaleźć pracę młodej osobie? <i>(prosimy zaznaczyć maksymalnie trzy odpowiedzi)</i></p> <p>a. ambicja b. dobre wykształcenie c. znajomość języków obcych d. znajomości e. dobry wygląd f. znajomość obsługi komputera oraz korzystania z Internetu g. szczęśliwy przypadek h. brak doświadczenia zawodowego i. prawo jazdy j. gotowość do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych k. wysoka średnia uzyskiwanych ocen l. inne (jakie?).....</p>																												
Pyt. 6	<p>Za jakie wynagrodzenie („na rękę”) zgodził(a)by się Pani/ Pan podjąć pierwszą pracę? <i>(prosimy o podanie konkretnej kwoty)</i></p> <p>.....</p>																												
Pyt. 7	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th></th> <th>zdecydowanie tak</th> <th>raczej tak</th> <th>raczej nie</th> <th>zdecydowanie nie</th> <th>trudno powiedzieć</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td> <p>Czy aby nabyć doświadczenia zawodowego zgodził(a)by się Pani/ Pan na: <i>(prosimy w każdej rubryce w odpowiednim miejscu wstawić znak „x”)</i></p> </td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>7/1</td> <td> <p>staż (praca od 3 do 12 miesięcy za tzw. stypendium stażowe w wysokości ok. 470zł „na rękę”)</p> </td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>7/2</td> <td> <p>wolontariat (praca za darmo na rzecz innych, potrzebujących osób)</p> </td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć		<p>Czy aby nabyć doświadczenia zawodowego zgodził(a)by się Pani/ Pan na: <i>(prosimy w każdej rubryce w odpowiednim miejscu wstawić znak „x”)</i></p>						7/1	<p>staż (praca od 3 do 12 miesięcy za tzw. stypendium stażowe w wysokości ok. 470zł „na rękę”)</p>						7/2	<p>wolontariat (praca za darmo na rzecz innych, potrzebujących osób)</p>					
		zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć																							
	<p>Czy aby nabyć doświadczenia zawodowego zgodził(a)by się Pani/ Pan na: <i>(prosimy w każdej rubryce w odpowiednim miejscu wstawić znak „x”)</i></p>																												
7/1	<p>staż (praca od 3 do 12 miesięcy za tzw. stypendium stażowe w wysokości ok. 470zł „na rękę”)</p>																												
7/2	<p>wolontariat (praca za darmo na rzecz innych, potrzebujących osób)</p>																												

Pyt. 8	<p>Czy potrafi Pani/ Pan napisać życiorys i list motywacyjny? <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a. zdecydowanie tak b. raczej tak c. raczej nie d. zdecydowanie nie e. trudno powiedzieć
Pyt. 9	<p>Czy potrafił(a)by Pani/ Pan dobrze zaprezentować się na rozmowie kwalifikacyjnej u pracodawcy? <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a. zdecydowanie tak b. raczej tak c. raczej nie d. zdecydowanie nie e. trudno powiedzieć
Pyt. 10	<p>Czy była Pani/ był Pan na jakiegokolwiek rozmowie kwalifikacyjnej dotyczącej podjęcia pracy? <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a. tak, b. nie
Pyt. 11	<p>Czy posiada Pani/ Pan wiedzę na temat aktywnego poszukiwania pracy? <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a. zdecydowanie tak b. raczej tak c. raczej nie d. zdecydowanie nie e. trudno powiedzieć
Pyt. 12	<p>Czy był(a)by Pani/ Pan w stanie podjąć pracę, gdyby wiązała się z tym konieczność codziennego dojazdu do pracy? <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a. tak (ile czasu mogłaby Pani/ mógłby Pan codziennie poświęcić na dojazd w jedną stronę do pracy?) <ul style="list-style-type: none"> a1. do 20 minut a2. 21-40 minut a3. 41-60 minut a4. powyżej 60 minut b. nie (dlaczego?)..... .... c. trudno powiedzieć
Pyt. 13	<p>Czy był(a)by Pani/ Pan w stanie podjąć pracę w innej miejscowości w kraju, gdyby wiązała się z tym konieczność przeprowadzki do innego miasta? <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a. tak b. nie c. trudno powiedzieć
Pyt. 14	<p>Czy byłby Pan/i w stanie podjąć pracę poza granicami kraju? <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a. tak (w jakim kraju?)..... b. nie c. trudno powiedzieć

Pyt. 15 Czego według Pana/i oczekuje pracodawca? Prosimy ocenić poniższe oczekiwania pracodawców wobec kandydatów do pracy (postaw „x” w odpowiednich miejscach).

1 oznacza - „w ogóle nie ważne”, 2 – „nie ważne”, 3 – „takie sobie, ani nie ważne, ani ważne”, 4 – „ważne”, a 5 – „bardzo ważne”

		1	2	3	4	5
15/1	kwalfikacje zawodowe					
15/2	dyspozycyjność					
15/3	poziom wykształcenia					
15/4	znajomości					
15/5	wiek kandydata na pracownika					
15/6	staż pracy					
15/7	sposób prezentacji swojej kandydatury					
15/8	rodzaj ukończonej szkoły					
15/9	wygląd zewnętrzny					
15/10	sytuacja rodzinna					
15/11	posiadane doświadczenie zawodowe					
15/12	długość okresu pozostawania bez pracy					
15/13	posiadane uprawnienia					
15/14	inne czynniki, jakie					

Pyt. 16 Jak Pani/ Pan myśli – przedstawiciele jakich zawodów/ specjalności mają obecnie największe szanse, aby znaleźć pracę w Rudzie Śląskiej?
(prosimy o wskazanie tych zawodów)

1.....
2.....
3.....

Pyt. 17 Czy gotowość do podnoszenia kwalifikacji zawodowych jest według Pana/i w dzisiejszych czasach niezbędna?
(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)

a. tak
b. nie
c. trudno powiedzieć

Pyt. 18 Czy zamierza Pan/i w najbliższym roku podnieść swoje kwalifikacje?
(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)

a. tak
b. nie
c. trudno powiedzieć

Pyt. 19 (to pytanie dotyczy tylko tych osób, które w pytaniu 18 wybrały odpowiedź „a”)
W jaki sposób zamierza Pani/ Pan w najbliższym roku podnieść swoje kwalifikacje zawodowe? (kursy/szkolenia/dodatkowe wykształcenie)
(prosimy to opisać)

.....
.....
.....

Pyt. 20	<p><i>(to pytanie dotyczy tylko tych osób, które w pytaniu 18 wybrały odpowiedź „b”)</i></p> <p>Dlaczego nie zamierza Pani/ Pan w najbliższym roku podnieść swoich kwalifikacji zawodowych?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
Pyt. 21	<p>Czy posiada Pan/i prawo jazdy? <i>(prosimy wybrać jedną odpowiedź)</i></p> <p>a. tak (jakiej kategorii?).....</p> <p>b. nie</p>
Pyt. 22	<p>Czy potrafi się Pan/i posługiwać przynajmniej jednym językiem obcym? <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i></p> <p>a. tak</p> <p>a1. język (jaki?).....</p> <p>a2. stopień znajomości</p> <p>aa1. bardzo dobry,</p> <p>aa2. dobry,</p> <p>aa3. dostateczny</p> <p>b1. język (jaki?).....</p> <p>B2. stopień znajomości</p> <p>bb1. bardzo dobry,</p> <p>bb2. dobry,</p> <p>bb3. dostateczny</p> <p>b. nie</p>
Pyt. 23	<p>Czy korzysta Pan/i na co dzień z Internetu? <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i></p> <p>a. tak</p> <p>a1. czego najczęściej poszukuje Pani/ Pan za pośrednictwem Internetu?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>b. nie</p>
Pyt. 24	<p>Czy zna Pani/ Pan kogoś, kto w ostatnich dwóch latach wyjechał do pracy za granicę <i>(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)</i></p> <p>a. tak</p> <p>b. nie</p>
Pyt. 25	<p>Czy ktoś z najbliższej Pani/ Pana rodziny (ojciec, mama, brat, siostra) w okresie ostatnich dwóch lat wyjechał do pracy za granicę?</p> <p>a. tak (kto?).....</p> <p>b. nie</p>

Na koniec prosimy Państwa o podanie kilku informacji o sobie, które zostaną wykorzystane **jedynie** w celu statystycznego opracowania zebranych materiałów badawczych.

Przypominamy raz jeszcze, że badania są anonimowe – prosimy nie podpisywać ankiet.

METRYCZKA

- M1.** wiek (w latach).....
- M2.** płeć:
M2a. kobieta
M2b. mężczyzna
- M3.** poziom wykształcenia Pani/ Pana ojca:
M3a. niepełne podstawowe/ niepełne gimnazjalne
M3b. podstawowe/ gimnazjalne
M3c. zasadnicze zawodowe
M3d. średnie ogólne
M3e. średnie techniczne
M3f. policealne
M3g. wyższe zawodowe
M3h. wyższe magisterskie
M3i. nie wiem
M3j. inne (jakie?).....
- M4.** poziom wykształcenia Pani/ Pana matki:
M4a. niepełne podstawowe/ niepełne gimnazjalne
M4b. podstawowe/ gimnazjalne
M4c. zasadnicze zawodowe
M4d. średnie ogólne
M4e. średnie techniczne
M4f. policealne
M4g. wyższe zawodowe
M4h. wyższe magisterskie
M4i. nie wiem
M4j. inne (jakie?).....
- M5.** wysokość miesięcznych dochodów w Pani/a gospodarstwie domowym na członka rodziny („na rękę”).....
- M6.** Czy ktoś z Pani/ Pana członków najbliższej rodziny jest osobą bezrobotną?
M6a. tak (kto? – prosimy podkreślić: ojciec, matka, brat/ siostra)
M6b. nie

Dziękujemy za współpracę i poświęcony czas.